ادبي رنګینه

ادبي تحلیلونه او ادبي ټوټې

جمال ناصر اصولي

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ادبي رنگينه

ادبي تحليلونه او ادبي ټوټې

ليکوال: **جمال ناصر اصولي**

چاپکال: **۱۳۹۹ل/ ۲۰۲۰ز**

خپرندوی: **جمال ناصر اصولي**

چاپشمېر: **۱۰۰۰ ټوکه**

ډيزاين: **سپين سهار**

چاپځی: **اسد دانش مطبعه- کابل/ ۰۷۸۸۰۴۲۸۲۱**

(c) ketabton.com: The Digital Library

نیولیک

خپلې خبرې ٤
د جمال ناصر اصولي د ژوند په اړه ٦
د رحمت شاه سایل د شاعرۍ حماسي اړخ ۱۱
لومړۍ مرکه ۱۱
له پردیو کلیمو څخه د خپلې ژبې ساتل ۱۹
دویمه مرکه ۱۹
د تورې او قلم ښبتن (خوشحال خان خټک) ۲۸
درېیمه مرکه ۲۸
د جمال ناصر اصولي شعر او ادبي فعالیتونه ۳۷
څلورمه مرکه ۳۷
شاعري او لیکوالي یوه بېله نړۍ ده ٤٨
پینځمه مرکه ٤٨
شاعري ناکسبي هنر دی ٦٢
د ادبي او هنري نثرونو بېلګې ۷۷
نوی کال او په خوست کې یې لمانځل! ۷۸
اختر په لنډیو کې ۸۱
دا کاروان به کله ښار ته ورسي؟ ۸٤
خپسه ۸٦
افغانه جلکۍ ۸۸
درد ۹۰
د بې شرمو کلی ۹۳
د هندارو ښار ۹٥
لنډ ژوندلیک ۹٦

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپلې خبرې

پښتو يوه لرغونې ژبه ده، چې په سيمه او نړۍ کې ميليونونه خلک پرې ګړيږي. د دې ژبې د غوړېدا له پاره د فرضي کرښې دواړو غاړو ته هغسې کار نه دی شوی، لکه په نړۍ کې چې نورو برجسته ژبو ته روان دی. پښتنو د خپلې ژبې سره د تاريخ په اوږدو کې بې باکي کړې ده. که پښتون امپراتور پاتې شوی دی، پښتو يې رټلې ده، که پاچاهي يې تر لاسه کړې ده، پښتو يې له پامه غورځولې ده، که د دولت جيګپوړی يا ټيټ پوړی مامور شوی دی پښتو ته يې نه دا چې عزت نه دی ورکړی، پښتو يې بې عزته کړې ده. د ګوتې په شمار پښتانه پښتانه پاتې شوي دي، پښتو يې لمانځلې او ځلولې ده. د ژبې پرمختګ د ژبې په ويونکو پسې اړه لري، چې څومره ورته وفادار دي او څومره پرې زهيريږي. موږوال تر ډېره دا موضوع نه ده درک کړې او لکه هېواد، ژبه مو هم هيره کړې ده. په کار ده چې هر څوک په خپله برخه کې ژبې ته کار وکړي. سوداګر په خپلو توکو پښتو وليکي، مامور دفتري کارونه پښتو کړي، ښوونکی يا استاد په پښتو لکچر ورکړي، هر ډول کتابونه پښتو ته وژباړل شي، پښتو ووايي، وليکي او...

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دې کتاب خپرول هم د همدې بهير يوه وړه هڅه ده، تر څو په سمندر کې د يو څاڅکي خاوند زه هم اوسېدلی وم.

دغه آثر (ادبي رنګينې) زما د ادبي تحليلونو او ادبي نثرونو يو وړوکی غونډ دی. په ادبي تحليلونو کې زما د ادبي ژوند تر څنګ په نورو کلاسيکو او معاصرو شاعرانو سربېره، په پښتو ادب مو بحثونه کړي دي. د دې سره سره زما ځينې ادبي ټوټې او نثرونه هم په غېږ کې رانغاړي، کوښښ مې کړی دی، چې هغه څه په رسنيو کې يو وار اورېدل شوي او ليدل شوي دي، ورک نه شي، په کتابي بڼه ثبت او خوندي شي. هغه وينا چې د ژبو او ادبياتو په نړۍ بحث کوي، ادبي ارزښت لري بايد چې خوندي او وساتل شي.

موږ که په ګوګل کې د يو څيز په اړه په پښتو پلټنه کوو، ډېر په ندرت به مالومات ومومو، خو که بيا په نورو ژبو پلټنه وکړو اړين مالومات تر لاسه کولای شو، يا د کور د ننه کوم کتابتون ته ننوځو، ډېر کم به اړين پښتو کتابونه ترلاسه کړای شو. نو دلته پوهيږو، چې زموږ ژبه لرغونې، بډايه او د مختلفو ګړدودونو ډکه ژبه څومره خواره او ناکاره شوې ده. دا ناکاري په ژبه کې نه، په ويونکو کې ده.

هر څوک، په هر مسلک، په هر ډګر، هرچېرې چې ياست، يو څه وليکئ، وژباړئ، نبټ ته يې ورکړئ، خپاره يې کړئ، خو ويې ليکئ، ځکه ژبه د ادبياتو څخه وتلې خبرو ته هم اړتيا لري.

درنښت

جمال ناصر اصولي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د جمال ناصر اصولي د ژوند په اړه

خبرياله: ليکوال، شاعر، ژورناليست او د ګڼو ليکنو او شعرونو خاوند جمال ناصر اصولي د ولسي جرګې پخواني وکيل نوروز خان اصولي زوی، په کال ۱۳۵۹ د خوست ولايت د تڼيو د دره‌ګي کلي، په يوه روڼ انده کورنۍ کې نړۍ ته سترګې غړولې دي.

د پيل زده‌کړې يې تر دريیم ټولګي پورې د خوست ولايت په نسوانو لېسه کې کړې، وروسته تر هغې چې د ښاغلي اصولي پلار په ولسي جرګه کې د خوست د خلکو د استازيتوب وياړ ترلاسه کړ، له خپلې کورنۍ سره کابل ته راغلل، چې پاتې زده‌کړو ته يې دلته د کابل په عبدالهادي داوی لېسه کې دوام ورکړ، او د دوولسم ټولګي فراغت يې د خوست د غرغښت له ليسې څخه ترلاسه کړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښاغلی اصولي هم د نورو ځوانانو په څېر مينه درلوده چې لوړې زده‌کړې ترسره کړي، او وکولای شي چې د لوړو زده‌کړو د ترلاسه کولو له لارې خپل هېواد او هېوادوالو ته د خدمت جوګه وګرځي. همدا وه چې د لوړو زده‌کړو په موخه کابل ته راغی او وروسته د کانکور تر آزموینې، د کابل په پوهنتون د ادبیاتو په پوهنځي کې يې خپلو زده‌کړو ته دوام ورکړ او دغه پوهنځی يې په لوړه درجه پای ته ورساوه او د ماسترۍ لپاره يې هم ازموينه ورکړه، چې د ماسترۍ دوره يې هم په پښتو ادبیاتو کې په پوره بریالیتوب سره پای ته ورسوله.

ښاغلی اصولي يوه چاپ شوې شعري ټولګه لري، (اوس د درد په نوم دوهمه ټولګه هم چاپ شوې ده، سیاسي جګړې يې بل آثر دی)، په دې ټولګه کې د ښاغلي اصولي هغه شعرونه چاپ شوي دي چې د هېواد ښکلا، ناخوالې، درد، ژړا او ارمانونه په خپله غېږه کې رانغاړي.

په ناچاپ اثارو کې يو ناول هم لري، بله شعري ټولګه يې هم د چاپ لپاره چمتو ده، يوه ټولګه د لنډو کيسو او يوه سفرنامه هم د چاپ لپاره چمتو ده، چې وروسته تر يو لړ مراحلو به چاپ ته ورسېږي.

خبرياله:

د سحرا په زمانو مې لوی کاروان و
خو په کندو کندوالو مې را روان و

(c) ketabton.com: The Digital Library

د یتـــیم لـــه اوښـــکو بـــار و، نـــوم یـــې نـــه و
چـــا ویـــل چـــې لـــه آســـیا افغانســـتان و

ســــــــوداګر د وینوغوښــــــــو ور روان دي
وایـــي پـــاس بـــه دلکشـــا یـــې لـــوی مکـــان و

ښاغلي اصولي د نړۍ ۳۳ هېوادونو ته سفرونه کړي، چې د سفرونو موخه یې هم د خپلو تجارتي کارونو تر څنګ فرهنګي سفرونه هم وو، چې په فرهنګي غونډو کې یې د افغانستان په استازیتوب ګډون کړی. ښاغلي اصولي د لندن په برمېنګم ښار کې د افغان ټولنې فرهنګي مسوول هم پاتې شوی. نور یې له ډېر شمېر شاعرانو سره د هغه د آثارو د چاپ په برخه کې د چاپ لپاره مالي مرسته هم کړې.

هـــــره خـــــوا ثنـــــا کـــــوي
مینـــــه کـــــې بـــــلا کـــــوي

ســـــرې دي پښـــــتنو ســـــترګې
خـــــود بـــــه واویـــــلا کـــــوي

خبریاله: ښاغلی اصولي په خوست کې د «اربکي» په نامه د یوې مجلې مسوول مدیر هم پاتې شوی او د اصولي صاحب ځینې شعرونه، سیاسي لیکنې په بېلابېلو مجلو، جریدو ورځپاڼو کې هم چاپ شوي او په یو شمېر

(c) ketabton.com: The Digital Library

ادبي خپرونو کې هم خپاره شوي دي.

انګېـــزه مــــې ورکــــه شــــوې د غــــزل وه
اندېښــــــنه د ژوندانـــــه راســــــره مـــــل وه

یـــو ناڅاپــــه د خمــــارو ســــترګو لیـــد و
د قلـــم پـــه نشـــه یـــې، جذبـــه تولیـــد و

مــا ویــل خدایــه ښــاپېرۍ لــه کومــه راغلــه
پـه خنـدا شـوه چـې خنـدا مـې تـا لـه راغلـه

اوس مهال ښاغلی اصولي د شعرونو او ادبي کارونو تر څنګ په رسنیو کې د سیاسي تحلیلګر په حیث هم ګډون کوي، او د ځوانانو د پرمختګ په برخه کې په هېواد کې په بېلابېلو برخو کې هڅې کوي.

تا دې ته فکر کړی؟
چې شپه نور ځان پټوي
تیاره د رڼا له وېرې امن غواړي
چې د تیاره آسمان له اړخو
رڼا پلو ښکاره کړي
دنیا دنیا تیارې ته ماتې ورکړي
په پټ پټوني ورو ورو

(c) ketabton.com: The Digital Library

په تیارو بره شان شي
مرغان راویښ غونډې شي
ورو ورو سندرې وایي
نرمه هوا چلیږي
د هوساینې زوګ راویښ غونډې شي
طبیعت له ډېرو ستړو
سترګې راوغړوي
د ارامښت په غیږ کې
نړۍ ته سا ورکوي
د ګهیځ دغه وخت مې
د جنت خیال ته بوځي
لېرې له دغې دنیا
هغې مهال ته بوځي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د رحمت شاه سايل د شاعرۍ حماسي اړخ

لومړۍ مرکه

خبرياله: د خپرونې په دې برخه کې پر دې باندې خبرې کوو چې رحمت شاه سايل د حماسي شعرونو تر څنګ نور کوم ډول شعرونه ليکي، زموږ مېلمه د پښتو ژبې ليکوال، شاعر او ژورناليست جمال ناصر اصولي پرې خبرې کړې چې په ګډه به يې وګورو.

ښاغلي سايل د خپل طبعيت خيال په شعري ژبه په ښه هنري انداز انځور کړی او د ولسونو زړونو ته يې لاره پيدا کړې ده، ځکه چې سايل پر کلي، غره، منګي، ونې، بنګړي د رباب پر غږ مين انځورګر شاعر دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اصولي: رحمت شاه سايل د پښتني ټولنې زيږنده دی، دی په پښتني ټولنه کې زيږېدلی دی، د پښتنو ناخوالې يې ليدلې دي، هغه څه چې د ده پر ماحول کې تېرېږي، هغه يې ليدلې دي، او هغه انځورونه يې چې په ټولنه کې ليدلي دي، هغه يې را اخيستي دي، شعر کړي يې دي، غزل کړي يې دي، ټولنې ته يې وړاندې کړي دي او منظوم کړي يې دي.

ښاغلي سايل تل هڅه کړې چې د ټولنې هغه ناخوالې را واخلي، چې دی او يا د ده قوم ورسره لاس او ګرېوان دی؛ تل يې هڅه کړې ده چې د ورځنيو ستونزو انځور ټولنې ته وړاندې کړي؛ هغه چا چې د ژبې سره بې وفايي کړې ده، هغه يې را اخيستي، انځور کړي يې دي؛ تل يې هڅه کړې ده چې هغه څه را واخلي چې د ژبې او د قوم پر ضد يې دي او دی پکې اوسېږي.

سايل که څه هم په ډېر کوچينوالي کې شعر شروع کړی دی، دی ديارلس (۱۳) کلن و چې لومړی شعر يې ليکلی دی، خو بيا يې هم د خپلې شعري ټولګې چاپ ته ډېر صبر کړی، او شل کاله وروسته يې يوه ټولګه چاپ کړې ده. او دا هم د دې ضمانت کوي چې ده پر خپله شاعرۍ او ټولنې ته پر وړاندې کولو يې ډېر فکر کړی دی.

سايل وايي:

زما په دواړو اوږو ناستو پرښتو وليکئ
زما په سر چې څه ليکئ نو په پښتو وليکئ

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا هغه څه دي چې هلته يې له حالاتو څخه را اخيستي دي، يانې چېرته چې اوسېږي. لکه کوزه پښتونخوا. ده په کوزه پښتونخوا کې له خپلې ژبې (پښتو) سره کړې ناخوالې بربنډې کړې او ټولو ته دا پيغام ورکوي چې پښتو يوه پاتې ژبه ده، خو د هغه چا له خوا پاتې شوې چې اوس په قدرت کې دي او په دوی يو ډول نه يو ډول حکومت کوي، که څه هم په سيمه کې لرغونې ژبه هم پښتو ده، خو بيا يې هم د پرمختګ لپاره لاره هواره شوې نه ده، يانې دفتري کړې يې نه ده؛ د ښوونځي ژبه يې نه ده کړې، بلکې يوازې کور ته او په کور کې پاتې شوې ده. دا او دېته ورته ټولې ناخوالې يې را اخيستې او شعر کړي يې دي.

خبرياله: د رحمت شاه سايل د ګرانښت لامل هم همدا دی چې په خپلو شعرونو کې يې حقيقتونه بيان کړي او د ټولنې او نړۍ انسانان يې مينې او ورورګلوۍ ته رابللي.

اصولي:

د پـاکو مينـو ګنهګـارو چـې منکـر پـرې نـه شـئ
د رقيبـــانو الزامونـــه پـــر تنـــدو وليکـــئ

د سايل په شعر کې خلکو ته دا هم يو پيغام دی، چې تاسو راپاڅئ او دا الزامونه پر تندي وليکئ؛ مبارزه ورسره وکړئ او راويښ شئ هغه څه وکړئ چې د يوې ژبې ويونکي ورته ضرورت لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ښایستونو پسې یې ورکو لېونو ملګرو
زما په زړه کې د ګل مینه په اغزو ولیکئ

دا هغه څه دي چې سایل پکې د زړه له تله خلکو ته یو پیغام ورکوي

ای شاعرانو د قلم په آزادۍ مینو
حال د بلوڅو ماشومانو د سلګو ولیکئ

له سایل سره نه یوازې د دې پښتنو غم دی، بلکې تر څنګ یې د بلوڅو پر ویر هم ژړېدلی؛ د هغوی سلګۍ یې انځور کړې؛ د بلوڅو د ژبې، د قومونو ستونزې یې انځور کړي او تل یې غوښتي دي چې هغوی ته هم توجه وشي او له هغو خلکو څخه، چې تل یې د بلوڅو حق خوړلی، غواړي چې د هغوی حق ترې وغواړي.

خبریاله: د انځورګر شاعر رحمت شاه سایل شعرونه تر ننه د پولې دواړو لورو ته د ښو او نامتو سندرغاړو، لکه نغمې، استاد ناشناس او داسې نورو سندرغاړو هم کمپوز کړي.

اصولي: سایل نه یوازې دا چې په کوزه پښتونخوا کې پر پښتنو ژړېږي او حماسي شعرونه یې یوازې هلته منحصر نه دي پاتې شوي، بلکې د افغانستان خوا ته یې هم را دانګلي دي او خپل غټ کور یې ستایلی دی.

لا په کابل کې پابندي ده د نارنج په ګلو
ګیني هغه خوشبو خو زړه د پېښور ته رسي

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس دا هغه خبرې دي چې سايل يې هلته په کوزه پښتونخوا کې ډېرې نشي کولی، دی ډېر څهويني، خو په شعر کې يې را اخيستلي او تر څنګ يې پر کابل هم ژړلي، همداراز په پېښور يې هم ژړلي، په پښتو يې هم ژړلي، پر لر او برو پښتنو يې ژړلي. سايل ته دواړه قومونه – چې اوس يې د ډيورنډ کرښه پر منځ تېره شوې، د ملا پر تير يې تېره شوې او نيمايي کړې يې دي – يو ورته معلومېږي.

سايل تل هغه څه ويلي چې له ټولنې او ماحول څخه يې اخيستي دي.

سايل وايي:

مـــا تـــه دا نصـــيحت کـــړی پاچاخـــان دی
څـوک چـې خپلـه ژبـه سـپکه ګڼـي سـپک شـي

خبرياله: ښاغلی سايل د نړۍ له طبعيت سره مينه لري او تل يې د دې طبعيت ښکلا د قلم په ژبه په ښکلي انداز بيان کړې، چې د شعر مينه‌والو يې هر شعر په خاصه علاقه لوستی او لولي.

اصولي:

دغـه ګفـت د داسـې پـاک ملنـګ د خـولې دی
څـوک چـې خپلـه ژبـه ورکـه کـړي نـو ورک شـي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګورئ دلته دا څو پیغامونه چې سایل د ژبې په مورد ورکړي، اګر چې د پښتو په اړه یې ډېر څه لیکلي؛ خلکو ته یې پیغام ورکړی چې خپله ژبه را جګه کړي؛ په سیمه کې تر ټولو لرغونې ژبه را جګه کړي او له سیال سره یې سیاله کړي. موږ اوس هم په انګرېزي او په نورو ژبو درسونه وایو، ښوونځي ته ځو او هغه ژبې هلته راته تدریسېږي، را باندې تحمیل شوې، نو ده له پښتنو څخه هیله کړې چې را جګ شي او خپله ژبه سپکه نه کړي، خدمت ورته وکړي.

د سایل حماسي شعرونه ما ته د ده تر عشقي شعرونه ډېر لوړ معلومېږي، ځکه هغه څه چې د زړه له تله ویل کېږي، هغه ټولو ته مهم، خواږه او تر ټولو لوړ وي.

نو سایل صاحب هم هغه څه را اخیستي چې د ده د زړه درد بلل کېږي.

خبریاله: ښاغلي سایل د خپلو حماسي شعرونو په لیکلو سره نه یوازې په پښتونخوا کې د خلکو په زړونو کې ځای پیدا کړی دی، بلکې د نړۍ په هر هغه هېواد کې چې څوک له شعر سره مینه لري، خاص ځای لري او شعرونه یې په خورا مینه لولي.

اصولي: د رحمت شاه سایل ژبه روانه ده، عشقي شعرونه یې خواږه دي، لکه څومره چې یې حماسي شعرونه تر ټولو خواږه دي، همداسې عشقي شعرونه یې او هغه څه چې ده شعر کړي دي؛ هغه څه چې یې منظوم کړي دي او د نظم خاصه یې ور اغوستې ده، هغه یې ډېر خواږه ویلي دي.

سایل تر ډېره سوچه پښتو لغات را اخیستي دي، خپل شعر یې د اردو او

(c) ketabton.com: The Digital Library

انګليسي کليمو څخه ساتلی دی، ده په هغو شرايطو کې چې په کوزه پښتونخوا کې نيمه ژبه اردو او انګليسي شوې، د پښتو ګرامر پکې نه مراعاتېږي، خو بيا يې هم پښتو ګرامر مراعات کړی دی، لهجوي لغاتونه يې را اخيستي او ځای په ځای کړي يې دي، پښتنو ته يې ور پېژندلي دي، ولس ته يې ور پېژندلي دي او دا يې ويلي دي چې په پښتو ژبه کې که موږ خوشحال لرو، که رحمان بابا لرو، که حمزه لرو، نو دلته نور هم پيدا کېږي، که تر دوی پورې ور رسېدلي هم نه وي نو تر يوه حده يې دوی ته هغه پوړی ور نږدې کړی وي.

د سايل شعر ډېر روان دی، پښتني دی او د پښتنو جذبه پکې پرته ده او هغه جذبه چې پښتانه يې خوښوي، هغه احساساتي جذبې دي چې ده هم تر يوه حده ترې په شعر کې کار اخيستی، ولس ته يې وړاندې کړې. د پښتنو خو احساساتي جذبې ډېرې خوښېږي. فکر کوم همدا لاملونه دي چې د ده شعر د ټولو خوښېږي او ډېرو سندرغاړو سندرې هم ترې جوړې کړې دي.

خبرياله:

زمـــا پـــه دواړو اوږو ناســـتو پرښـــتو وليکـــئ
زمـا پـه سـر چـې څـه ليکـئ نـو پـه پښـتو وليکـئ

د پـــاکې مينـــې ګنهګـــارو چـــې منکـــر پـــرې نشـــئ
د رقيبـــانو الزامونـــه پـــر تنـــدو وليکـــئ

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ښايســـتونو پســـې ورکـــو لېونـــو ملګـــرو
زمـا پــه زړه کــې د ګــل مينــه پــه اغــزو وليکــئ

زمـا پـه لاسـو کـې، پـه پښـو کـې ديوتاګـانو د وخـت
د زنـــده‌ګی نـــوم د اجـــل پـــه زولنـــو وليکـــئ

د ځنيځيرونـــو خــــالقلانو د وحشـــت زامنـــو
مـــا پـــه کتـــار کـــې د ژونـــد د لېونـــو وليکـــئ

ای شــــاعرانو د قلـــم پـــــه آزادی مېينـــو
حـــال د بلوڅـــو ماشـــومانو د ســـلګو وليکـــئ

د آزادی عـــــالمبردارو د نــــــړی قــــامونو
اوس د نـــړی نقشـــه کـــې کـــور د پښـــتنو وليکـــئ

(c) ketabton.com: The Digital Library

له پردیو کلیمو څخه د خپلې ژبې ساتل

دویمه مرکه

خبریاله: بیا هم سلامونه!

محترمو لیدونکو او اورېدونکو څنګه کولی شو چې خپله ژبه د پردیو کلیمو څخه وژغورو؟

په دې اړه مو د ژبو او ادبیاتو ماسټر جمال ناصر اصولي پرې غږولی دی، د ده خبرې به هم واورو.

اصولي: په هره ټولنه کې چې نظامي یرغل وشي، یا هره ټولنه چې تر نظامي یرغل لاندې راشي، هلته هر څه امکان لري. لومړی موضوع یې د فرهنګي یرغل ده چې هلته دېته لاره هوارېږي چې فرهنګي یرغل په آسانه پر مخ ولاړ شي.

په افغانستان کې ۳۷ کلنې جګړې هرڅه تر سیورې لاندې راوستي دي. ګاونډیان مو د نظامي یرغلونو تر څنګ تل فرهنګي او کلتوري یرغلونو خوبونه ویني او کړي یې هم دي. په چا یې پلي کړي دي؟ دوی خو په

(c) ketabton.com: The Digital Library

مستقیم ډول دلته نه دي راغلي، بلکې دوی هلته ورته ناست دي او پلي کوونکي یې خپله افغانان دي. لومړی موضوع یې زموږ افغانی جامې دي. زموږ ښاري خلک، خصوصن ښځینه، تر ډېره خپل افغاني لباسونه نه اغوندي، چې یوه موضوع دا ده. همداراز په ځوانانو کې هم همداسې ده، ښاري ځوانان هېڅکله نه غواړي چې خپل افغاني لباس ته توجو وکړي. یو مثال یې زه درته وایم، هر کله چې د یوه ځوان واده وي، نو دی د دې پرځای چې افغاني جامې، واسکټ یا خولۍ واغوندي، د هغوی پرځای دوی د هندي سریالونو په تقلید جامې اغوندي او بیا د شاه په ډول محفل ته راځي.

دویمه موضوع د ژبې موضوع ده چې زموږ پر ژبو (پښتو او دري) دواړو باندې د ګاونډیو هېوادونو له خوا هر وخت ډېر لغتونه او کلیمې تحمیل شوي دي، تحمیلونکي یې موږ یو، موږ لار ورته هواروو. د افغاني کلیمو ځخه بد وړو او پر ځای یې ایراني، انګلیسي، اردو، عربي او نورې کلیمې ژبې ته په شعوري او غیرې شعوري ډول د ننه کوو. موږ په مجلس کې پلار ته د (پلار) په ویلو شرمېږو، هغې ته والد وایو او ځان متمدن حسابوو.

درېیمه مسئله دا ده، هر کله چې پر موږ (افغانانو) نظامي یرغل شوی دی، تر څنګ یې پر ژبو او فرهنګ هم یرغل شوی. د روسانو په وخت کې همداسې وشول. کله چې روسان راغلل زموږ په ښوونځیو کې روسي ژبه عامه شوه او دا ژبه یې د دویمې ژبې په ډول تدریسوله، همدارزا د دې ترمخه چې د اسلام د خپرولو لپاره عربان دلته راغلل، نو زموږ پر ژبو باندې عربي تسلط پیدا کړ او خپل اغېز یې تر اوسه پرېښود. همداراز که همدا اوس هم وګورو، نو انګلیسی ته ټول خلک ترجیح ورکوي، لومړی ژبه یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

انګليسي ده او دويمه ژبه کې پښتو يا دري ورسره زده کوي، ياني دا خو يې مورنۍ ژبې دي، خو د زده کولو لپاره يې انګليسي ژبه تقريبن لومړنۍ ژبه بللې ده چې زده يې کړي.

همداراز ځوانان تل کوښښ کوي چې د خپل ځان د عصري ښودلو لپاره انګليسي او يا نور بهرني لغتونه وکاروي، خو په دې سره يې همېشه خپلې ژبې ته شعوري يا لاشعوري ګواښ پېښ کړی، خپلې ژبې يې تر پښو لاندې کړې دي، همدا مسايل دي چې ژبې ته يې زيان اړولی دی.

يو مثال زه درته وايم، په کوزه پښتونخوا کې زموږ پښتانه وروڼه چې دي، د دوی پښتو فلمونه داسې عياش شوي چې سړی فکر کوي د پښتنو فرهنګ اصلن هلته شته نه، ځکه څه شی چې دوی هلته انځوروي، نو خلکو ته پکې يو بل پردی کلتور ور وپېژني. همداراز هلته خو يې له ژبې سره ښېخې نورې ژبې ګډې شوې او پښتو پکې ډېره کمه پاتې شوې ده.

هو، دا هم ويلای شو چې يوه ژبه د نورو ژبو له لغتونو پرته پرمختګ نه شي کولی، خو هغه يو معيار لري، لکه پينځه ويشت (۲۵) سلنه موږ کولای شو چې له نورو ژبو څخه پور واخلو او هغه مفغن يا مفرس کړو، تر څو چې په خپلو ژبو کې يې وکاروو.

خبرياله: ليکوالان په دې اند دي چې د پښتو لپاره ډېر کار بايد وشي، څو چې د دې ژبې سوچه لغتونه ورک نه، بلکې لا ډېر وکارول شي او په پښتو او دري ژبو کې له خپلو لغتونو څخه کار واخيستل شي، نه د نورو ژبو.

اصولي: علومو اکاډمۍ د ژبو د سوچه‌والي لپاره فکر نه کوم چې څه کړي

(c) ketabton.com: The Digital Library

وي او که کړي يې هم وي، نو يا به زه نه يم خبر او يا به په نشت حساب وي. نو د هرې ژبې د سوچه‌والي لپاره او د ژوندۍ پاتې کېدا له پاره، پکار ده چې ټولنې ورته جوړې شي، لکه پښتو ټولنه چې وه، په اوسني وخت او په فعلي زمان کې لومړی ضرورت همدغه دی چې پښتو ټولنه جوړه شي، همداسې دري ته بايد يوه ټولنه جوړه شي تر څو چې له ايراني کليمو څخه وژغورلای شي. ايرانيان روغتون ته بيمارستان وايي، موږ په دري کې ورته شفاخانه وايو، اوس که دواړه نومونه پرتله کړو ويلی شو چې شفاخانه ښکلی نوم او کليمه ده، نو بيا زموږ دري ژبي ولې له خپلې اصيلې ژبې په منډه دي او د پرديو په انګړونو کې اختر لټوي. نو زه فکر کوم چې د دې ډول ټولنې په جوړېدلو سره کولای شو چې د پرديو لاسوهنه بنده کړو.

په اوس کې نه حکومت او نه نورو بستونو د ژبې د سوچه والي يا هم د ساتنې له پاره هېڅ نه دي کړي، نه يې د نورو فرهنګونو مخه نيولې ده او نه کوم هوډ شته دی. زه فکر کوم چې په ټول تاريخ کې به له ژبو سره دغسې يو ناوړه چلند نه وي شوی، لکه اوس چې وشو. لکه موږ او تاسو پخوا پوهنتون درلود، خو د پوهنتون لپاره اوس د دانشګاه کليمه کارېږي، موږ او تاسو ملي مصطلحات لرو، د ملي مصطلحاتو د مروجولو لپاره، د هغې د ساتلو لپاره، هېڅ منبع نه لرو، تر څو چې د پرديو کليمو مخه پرې ونيسو، اګر چې موږ ځينې بنسټونه لرو چې کولی شي د دې مخه ونيسي، مګر په دې اړه يې کوم اقدام نه دی کړی، هېڅا يې مخه نه ده نيولې. موږ په دري کې ښکلي لغتونه لرو، نور ورته جوړولی شو، مګر دا په دې مانا نه ده چې له نورو ژبو څخه يې را واخلو او دري پرې وننګوو. نو زما په نظر بهترينه موضوع به دا وي چې د دواړو ژبو لپاره ټولنې جوړې شي، خصوصن د پښتو

(c) ketabton.com: The Digital Library

لپاره، ځکه پښتو له دفتره لوېدلې ده، دفتري ژبه اوس تر ډېره دري ده، په ټولو پښتون‌مېشتو سيمو کې اوس ډېر اداري کارونه په دري کېږي، نو د دې لپاره چې پښتو ژوندۍ پاتې شي، زه فکر کوم يو کلک عزم ته اړتيا ده. ټولنې او بنسټونه ورته جوړشي، البته د مرکز او ولاياتونو په سطحه، تر څو چې پښتو ته رشد ورکړای شي، نو غوره موضوع به همدا وي. بله مسله داده چې پښتو د پښتنو له خوا بې ستره شوې ده، پښتنو ځپلې ده، پښتنو خپلې ژبې ته عزت نه دی ورکړی، کنه په هره اداره کې پښتانه شته، پښتو ولې نه ليکي، نه يې لولي او نه هم پرې غږيږي.

پښتون تر هغې نر پښتون وي، چې رسمي دنده ونه لري، کله چې مقرر شي (ملي) شي، پښتو ته شا کړي او د پښتو په ليکلو ځان متعصب احساسوي. د بل پښتون هم مخه نيسي، د پښو يې تيږې باسي او تر ټولو مخکې همدا دی پرې د متعصب ټاپه لګوي. دا ډول پښتنانه وايروسونه په هره اداره کې مينده شي، په خروارو دي.

ځواب يې دادی، چې پښتنو د ژبې سره بې باکې کړې ده او خپله ژبه يې بې عزته کړې ده.

چې د اصل موضوع وتلې نه وو، موږ په هر ګړدود کې پرېمانې سوچه پښتو کليمې لرو، چې معياري شوې نه دي، ژبپوهان دې پرې کار وکړي تر څو ژبه يې مالامال شي.

زموږ د تڼيو په ګړ دود کې ځينې داسې کليمې شته چې تر اوس معياري شوي نه دي، لکه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

شلغم: منګړيته

تور بانجان: پتينګړ

انګور: مېلوه

آنار: مونګوړی

سبزه يا چمن: بروه

حجره يا ديره: ولمانوځي - ميلمانوځي

چارپای -تخت: کټ

هديره: جلګه

قبر: مړستون

هديره: مړستنونه (جلګه)

دوه منزله - د کوټې په سر کوټه: سابوت

د پټې پوله: موره

غلبيل: پرويزی

غرمه: برېځر

غرمې ته نيږدې وخت: تنکی برېځر

جارو: رېبز

جرس: ګونګړی

لمن: پيڅه

دستکش: لاسمخی، (لاسميغی)

خپل پردی: پيڅه پېلم

د زړو ښځو ښېرا: (لمېشن) شې - يانې تبا شې، ځوانيمرګ شې.

ډېر ښکلی دی: (رټ) ښکلی دی

غيرتي، تورزن سړی: (رټ) سړی دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

باران: ورینګي
سوړ ورو باد: زوبګ (ځوګ)
باران: شیګاره/ ورینګي
باندې: ورچینې، بیدیا
خولۍ: ټوپۍ
د کور پرده، څلور دېوالي: وېره

خبریاله: د پښتنو په ډېرو سیمو کې ډېر مختلف او سوچه لغتونه لرو چې خورا ښکلي او مانا لرونکي دي، اما پر اوس وخت کې د همدې لغتونو پرځای له نورو ژبو څخه راغلي لغتونه کارول کېږي، چې دا هم خپله پښتو یا دري ژبې ته ډېر ضرر رسوي.

اصولي:
زموږ سیاسیون چې له بهره پراشوټي راغلي دي د ژبې په ارزښت خبر هم نه دي، دوی پښتو ته ارزښت نه ورکوي، بیا به کار څنګه ورته وکړي؟ د ژبې سوچه والی او کار کړل ورته دې حکومتونو کار دی. خو هغه حکومتونه چې اصیل وطني وي.

زموږ په ډېرو هغو ولایتونو کې چې د نورو هېوادونو سره کرښې او پولې لري، له ورایه د نورو ژبو اغېز پرې ښکاري، لکه په ډېرو پښتون‌مېشتو سیمو کې اوس پاکستانی کلتور راغلی او د پاکستاني کلتور اغېز مطلق ښکاري. که موږ او تاسو ننګرهار یا خوست ته ولاړ شو، په خوست او ننګرهار کې به له ورایه د پاکستان کلتور اغېز ولیدلای شو، چې دا موضوع په دواړو برخو کې شته، په ژبو کې یې هم د هغوی اغېز محسوسولی شو، علت به یې یو دا

(c) ketabton.com: The Digital Library

وي چې زموږ په هېواد کې ناامني وه، هره خوا مو مهاجرتونه کړي، اوس هم هاخوا ډېر مهاجرين لرو، دغه اغېز به په دوارو خواوو کې وي، خو پر موږ ډېر شوی. په همدې ډول د ايران سره پر سرحد پراته افغانان مو هم د همدې ناروغۍ ښکار شوي دي. اغېز زورېږي. او د دې مخنيوی يواځې يواځې په هغه څه کېدای شي چې قانون پلی شي، قانون دلته نه پلی کېږي. ما مخکې د ملي مصطلحاتو موضوع ياده کړه. د ملي مصطلحاتو د ساتلو لپاره هېڅ نه دي شوي، همداسې نور ډېر لغتونه لرو چې په شعوري ډول راوړل شوي او ولس يې بيا په لاشعوري ډول عام کوي او دېته کار کوي تر څو چې پردۍ يا د بلې ژبې کلمې په خپلو ژبو کې عامې کړي. نو مخنيوی يې يواځې په هغه صورت کې کېږي چې زموږ په هېواد کې امن وي پښتو او دري ته په رښتيني ډول کار وشي، نه دا چې موږ د نورو ژبو مصطلحات، کلمات را واخلو او په خپلو ژبو کې يې عام کړو.

په لويه پکتيا کې داسې کليمې شته چې تر اوسه په معياري ګرډود کې ما نه دي ليدلي، کوچنی مثال يې درته وايم، زموږ د لېسانس په دوره کې استاد پوښتنه وکړه چې موږ دستکشو ته څه وايو؟ دستکش دري کلمه ده. موږ د خوست د تڼيو په لهجه کې دستکشو ته (لاسميغي) وايو. لاسميغي يانې هغه لاس‌مخی دی چې «خ» يې په «غ» اوښتې. داسې په ژبه کې په زرګونو نورې کليمې لرو چې هغه نه دي را اخيستل شوي او تر اوسه يې ژبپوهان نه پېژني او که پېژني يې هم، نو فکر نه کوم چې ژبې ته يې د ننه کړي
وي.

«جرس» ته، موږ په پښتو او خپله لهجه يا ګرډود کې «ګونګړی» وايو. زموږ ډېر استادان دي، البته د پوهنتون استادان چې ګړونګی به پېژني،

(c) ketabton.com: The Digital Library

مگر په ويلو کې يې نه کاروي.

بلخوا موږ ځينې د گوتو په شمار داسې پوهان هم لرو چې پښتو ته کار کوي، لغتونه ورته جوړوي، مگر هغه لغتونه ډېر مرکب او سخت دي. هر کله چې د يوه ځيز لپاره کليمه يا يو نوم جوړوو، نو پکار ده چې هغه ډېر ساده وي، په ژبه کې ښکلی تلفظ شي، زر عام شي، خلک يې زر واخيستلی شي او بامفهومه وي، نو داسې هم کېدای شي او اړينه هم ده، چې د ژبې د سوچه‌والي او د ژبې د پياوړتيا لپاره موږ او تاسو پينځه‌ويشت فيصده لغتونه جوړ کړو، پينځه‌ويشت پور واخلو، پينځه‌ويشت د خپلې ژبې له گړدودونو څخه را اخيستلای شو، نو زه دا وايم چې پنځوس فيصده بايد له خپلې لهجې څخه را واخلو او په يوه ژبه کې يې عام کړو، ځکه زموږ ژبه پراخ گړدودونه لري، په هر گړدود کې سوچه پښتو کليمې شته، چې معياري شوې نه دي، ويلی شو چې پښتو ډېره غني ژبه ده، خو کار ورته په کار دی، چې تر اوسه نه دی شوی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د توري او قلم څښتن (خوشحال خان خټک)

دريمه مرکه

راپور: د خوشحال بابا د پېژندلو په باب سرچينې نه ختمېدونکي دي، بلکې سلګونه مقالې، کتابونه د ده د پېژندلو او د اشعارو په مختلفو اړخونو باندې چاپ شوي دي. نن يې په اړه ليکوال او شاعر جمال ناصر اصولي صيب غږوو:

اصولي: خوشحال خان خټک د توري او قلم سړی و، دی په يوه داسې کورنۍ کې زېږېدلی و چې د ده پلار، نيکه د وخت سرداران وو، که څه هم د هند په لويه وچه کې هغه وخت د مغلو حکومت و، د کابل لويه لاره يې دوی ته په جاګير ورکړې وه چې دوی به يې ساتي، د اکوړه خټه رانيولې تر خوشحال خان پورې د همدې لارې ساتندويان وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوشحال خان بابا وایي:

زه خــو شــحال د شــهباز خــان یــم
چــی تــورزن یــم کــان پــه کــان

شــهباز خــان د یحیــی خــان و
چــی بــل نــه ؤ هســی ځــوان

یحیــــی خـــان د اکـــوړي و
چـــی پـــه دور شـــو «ســـلطان»

د اکبـــــر بادشـــــاه پـــــه دور
شـــو د خپـــل اولـــس تورخـــان

د هجـــرت زر دوویشـــت ســـن ؤ
چـــی زه راغلـــم پـــه جهـــان

د هغـــه کـــال پـــوره پنځـــوس و
چـــی شـــهید شـــو شـــهباز خـــان

د هغـــــــه دور بادشـــــــاه و
قـــــدردان، شـــــاه جهـــــان

د پـــلار ځـــای یـــی مـــا راکـــړ
پـــه اولـــس شـــوم حکمـــران

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوشحال خان له وړوکوالي څخه، کله چې دی په يوه خاني کورنۍ کې زيږېدلی و، دی د جنګونو سره او دی د هغه وخت له ناخوالو سره بلد و. خوشحال بابا د دغو مسايلو تر څنګ ډېر ښه قلم درلود، ډېر آثار يې وليکل، د ده قلم د ده له ځوانۍ څخه شروع آن تر مرګه پورې رسېږي چې ډېر آثار ترې پاتې شوي دي. ځينې ليکوالان وايي چې دی ۲۰۰ آثار لري، چون د وخت ناخوالو د ده ځينې آثار ورک کړي دي، کوم آثار چې يې موږ ترلاسه کړي، هغه د ده په ديوان کې خوندي شوي دي، او څو څو ځلې يې د پښتو ټولنې لخوا او همدا شان د نورو مطبعو لخوا چاپ شوي او د خلکو په لاس کې دي.

خوشحال خان بابا نه يوازې دا چې شاعر و، ليکوال و، بلکې دی يو بهترين ملي اتل و، د پښتنو د وخت ناخوالې يې درک کولای شوې، دی په آخره کې د مغلو په وړاندې وجنګېد.

د خوشحال خان بابا ژوند اصلن درې برخې لري، يوه يې د ماشومتوب برخه وه، چې په هغو کې دی له کومو مشکلاتو سره مخ شوی و. دويمه برخه يې هغه ده چې دی د مغلو د واک لاندې جنګېده يا د مغلو په ګټه جنګېده او دريمه برخه يې هغه ده چې دی د مغلو په ضد را جګ شو، کله چې دی بندي شو او بيا له زندانه آزاد شو، نو ده وويل:

پس له بنده دی دا عزم
د خوشحال د خاطر جزم

يا نيولی مخ مکې ته
يا مغلو سره رزم

(c) ketabton.com: The Digital Library

یــا یـــو کـــنج د غـــره نیـــولی
لمـــــونځ روژه د لوســــتو بــــزم

بابا په یوه قصیده کې وایي چې زه پ ځان پوه نه وم چې مغولو ولې ونیوم، ولې یې بندي کړم، دا هغه مسله وه چې همېشه یې د ده زړه درداوه، مگر د ده د شخصیت‌جوړونې لپاره دغه زندان یوه بهترینه وسیله شوه. کله چې دی له زندانه راووت، نو د مغلو پر ضدی یې جگړې پیل کړې، مقاومت یې پیل کړو او مبارزې یې پیل کړې.

پــــرورده کــــه د مغولـــــو پــــه نمــــک یــــم
دا ورنــــگ لــــه جــــوره هــــم لــــه غریــــوه ډک یــــم

پـه نـا حـق یـې پـه زنـدان کـړم یـو څـو کالـه
خـدای خبـر دی کـه پـه خپلـه گنـاه شـک یـم

پښــــتنو ســــره زړه تــــور دی د مغــــو لــــو
خبــر دار یــې پــه نیتونــو یــک پــه یــک یــم

کــه ســره کــه نــا ســره راتــه معلــوم دي
پــه دا کــار کښــی پــه معنــا لکــه محــک یــم

هغــه زیســت چــه د عــزت لــه مخــه نــه وي
چه یـې کـار پـه هغـه زیسـت پـورې هـک پـک یـم

(c) ketabton.com: The Digital Library

په خپل نام و ننګ راشم ليونی شم
خبر دار کله په سودو زيان د لک يم

اور يې پورې په منصب په نوکری شه
چه تر فهم وتر نظر د مغل کک يم

هر پښتون چه د مغولو نوکری کا
که د زده د هغو واړو بهترک يم

پښتانه لره شرې اند يری بس ده
نه په فکر د مسند نه د توشک يم

چه منصب مې د مغل خوړيو ملک وم
چه منصب د مغلو نشته اوس ملک يم

د فرمان د پروانی حکم يې نه شته
شکر دا چه په خپل حکم خپل وک يم

آزادي ده په ساده سپينه جا مه کښې
خلاص له غمه د زر بفت و د ميلک يم

د وښو جو نګرې هسې را ته ښې شوې
وايي ناست په محلونو د آ هسک يم

(c) ketabton.com: The Digital Library

کــه اوګــره د بتــو شــته پــه شــوملو ســپينه
د مغلــو پــلاو پــاتی ډيــر پــری ډک يــم

کــه مــی عمــر پــه شــماره د ديرشــو تيــر دی
لا پــه کــار کښــې د ســورلۍ لکــه ازبــک يــم

د افغــان پــه ننــګ مــی وتړلــه تــوره
ننګيــالی دزمــانې خوشــحال ختــک يــم

خبرياله: خپل پخواني ليکوالان، شاعران او اتلان مو مطالعه کړي دي، هغوی هم معمولن د افغانستان لپاره هيلې درلودلې، د افغانستان لپاره يې ښې طرحې درولودلې، چې که هغه عملي شوې وای، اوس به موږ يو ښه افغانستان درلود، مثلن له هغې جملې څخه موږ که يادونه وکړو، له احمدشاه بابا نيولې، تر ننه چې پر خوشحال خان ختک خبرې کوو، همداراز لکه په تېرو خپرونو کې مو چې پر سيد جمال الدين افغان باندې خبرې درلودلې، هر يو چې مطالعه کوو، ګورو چې دوی د افغانستان لپاره څومره هيلې او ارمانونه درلودل، ولې عملي نه شول، آيا دا هم د پښتنو يا په عموم کې د ټولو افغانانو بې اتفاقي وه؟

اصولي: دلته يوه مهمه موضوع دا ده چې په افغانستان کې د پوهې يا علم کچه ببخي په صفر کې ضرب شوې وه او تر اوسه هم موږ ډېره فيصدي نالوستي خلک لرو، بې علمي ده، خلک له کتاب سره مينه نه لري، يو بل نه خوښوي...

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبرياله: ولې په نالوستو کې حساب شوي وو، موږ خو دغسې اتلان درلودل، البته څلور سوه کاله پخوا، چې اوږده موده ده، موږ پکې داسې د تورې او قلم اتلان درلودل؟

اصولي: ګورئ موږ د قلم اتلان يوازې په ادبياتو کې لرو، موږ د تورې اتلان لرو، چې هغوی تل په توره باندې هغه خپل قوت استعمال کړی او له ښکېلاګرو سره يې سر جنګولی، سر يې وهلی، موږ هېڅ وخت پرديو ښکېلاکګرو نه يو پرېښي، د تاريخ په اوږدو کې هر ښکېلاکګر چې راشي، وهو يې، خو هغه چې وتښتي بيا بل راشي، نو دلته مشکل په دې کې دی چې زموږ علمي او د پوهې کچه، معنوي او مادي دواړه دوی راته تر پښو لاندې کړې ده او له هر ښکېلاکګر سره چې موږ لاس او ګرېوان يو، نو يوه پېړۍ مو شاتګ کړی دی، خو کله چې سر را پورته کړو، بل راځي او هغه مو هم پر شا غورځوي. خاص علتونه يې دا دي چې دلته د پوهې کچه نشته، او دلته له علم څخه لرې پاتې شوي يو.

خبرياله: په نورو هېوادونو او اروپايي هېوادونو کې څېړونکي لګيا دي د خوشحال خان خټک پر شعرونو او ليکنو څېړنې کوي، دا به هم پر دې مانا وي چې انسان او انسانيت يې ښه لوستی دی، ښه يې مطالعه کړی او وروسته يې قلم پورته کړی دی؟

اصولي: داسې ده چې د خوشحال خان خټک اشعار يا آثار په ډېرو ژبو ژباړل شوي دي. دی يو داسې شاعر و چې د نورو ژبو ليکوالان، لوستونکي او اديبان خوند او عبرت ترې اخلي، بابا د ادبياتو تر څنګ ښه مشر، ښه ډاکټر، رهبر او زړور پښتون و. د هند د لويې وچې شاعر علامه اقبال د ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

په اړه ډېر څه ويلي، ډارمستټر ويلي، همدا شان ډېرو نورو ليکوالانو او شاعرانو د ده په مورد څېړنې کړې دي، د ده آثار يې ژباړلي دي او د ده د شخصيت په اړه يې ليکنې کړې دي. په لسګونو آثار يې په اړه چاپ شوي، په نورو ژبو کې چاپ شوي، په پښتو کې چاپ شوي دي.

راپور: خوشحال يو متعدل انسان او د لوړې پوهې خاوند و، هېڅ داسې يوه خبره نشته چې په شعر کې يې نه وي راوستې، زياتره شعرونه يې د هېوادپالنې رنګ لري. خوشحال ختټک د کلاسيکې دورې نامتو شاعر او د پښتو ادبياتو پلار ګڼل کېږي.

خبرياله: که راشو د خوشحال ټول ژوند د هغه ادبي ژوند، د هغه د تورې ژوند، ټول مطالعه کړو، بالاخره ويلی شو چې د پښتو او راتلونکې لپاره يې څه پرېښي دي؟

اصولي: خوشحال خان ختټک د پښتنو لپاره، د افغانانو لپاره، ډېر څه پرېښي دي چې موږ د يوه تاريخ او د يوې لارښوونې په ډول ترې استفاده کولی شو، موږ د يوه ټولنيز حل لپاره ترې استفاده کولی شو. بابا عادي شاعر نه و، بابا عادي مبارز نه و، بابا عادي افغان نه و.

د ده طبي برخه ډېره قوي ده، د ډېرو ناروغيو علاجونه يې ښودلي، ياني دا عجيبه په دې ښکاري چې دی د تورې او قلم څښتن په طب کې هم دومره پوهېږي، سياست يې، ټولنيز مسايل يې، د پښتنو يووالی هغه څه دي چې د ده په ديوان او د ده په اشعارو کې يې موږ موندلی شو او دا هغه بڼ دی چې په زرګونو ګلان پکې دي او د هر مرض دوا کېدای شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوشحا خان خټک د پښتنو د بې اتفاقۍ څخه سر ټکاوه، يووالي ته يې رابلل او د اتفاق ګټې يې ورته ښودې:

هـــره چـــار د پښـــتانه تـــر مغـــل ښـــه ده
اتفـــاق ورځخـــه نشـــته ډېـــر ارمـــان

د بهلـــــول او د شېرشـــــاه خبـــــرې اورم
چـــې پـــه هنـــد کـــې پښـــتانه وو پاچاهـــان

شـــپږ اووه پېـــړۍ يـــې هســـې پاچـــايي وه
چـــې پـــه دوی پـــورې درســـت خلـــک وو حيـــران

يـــا هغـــه پښـــتانه نـــور وو او دا نـــور شـــول
يـــا د خـــدای دی اوس دا هســـې شـــان فرمـــان

کـــه توفيـــق د اتفـــاق پښـــتانه مـــومي
زوړ خوشـــحال بـــه دوبـــاره شـــي پـــه دا ځـــوان

راپور: خوشحال نه يوازې په توره کې رسېدلی سړی و، بلکې په شعر او شاعرۍ کې يې هم لوی مقام درلود.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د جمال ناصر اصولي شعر او ادبي فعاليتونه

څلورمه مرکه

دیکلیمه:

څنګه ومنم چې نه يې؟

همغسې ژوند روان دی
همغسې خلک ښوري
خلک ژوند کوي خنديږي
لمر شغلې کوي بليږي
سپوږمۍ ښکلې ده ښکاريږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستوري عشق كوي ځليږي
څنګه ومنم چې نه يې؟

غرونه ښه درانه پراته دي
مرغان ښې سندرې وايي
سپرلی ناڅي راروان دی
غوټۍ ګل شي ښکلې خاندي
بوراګان ترينه تاويږي
هره خوا سور لاله زار دی
هره خوا مينه او ژوند دی
هره خوا په ميو مست دي
هره خوا همغه ژوند دی
څنګه ومنم چې نه يې؟

کومه خوا درپسې درشم
خيال او فکر مې تسخير دی
ننواتې درته کړمه
ځان راوښيه يې چيرې؟
سا مې بنده، بنده کيږي
په خپل ځان کې زنداني يم

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوب کې ته په وینښه ته یې
د سجدې ثنا مې ته یې
راته ووایه یې چیرې؟
خنګه ومنم چې نه یې؟

زه د ژوند سره عادت کړم
د شکرو خوند د راکړ
معطره د دنیا کړه
شپه او ورځ د را سینګار کړه
تور تمونه د لاهو کړل
برېښوکې د نسیمي کړې
په مسکاوو د کړم روږدی
هر یو غم د ترنم کړ
هر یو ویر د سلامي کړ
هر یو درد د ملهمي کړ
دوزخي جانان د ښکول کړ
ترینه جوړ د اصولي کړ
خنګه ومنم چې نه یې؟

ناڅاپي هغه ورځ ښار کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

تورتمونه راخواره شول
مړه غمونه رالمبه شول
هره خوا د وير نارې وې
هره خوا جوړ قيامت و
هره خوا په وينو سره وه
خلکو وير کاوه په کلي
ټول بازار په وير اخته و
آسمان هم ژړل په کريغو
وريځې تورې وې له غمه
لکه ځمکه چې لمبه وي
ښکلې حوره پرې پرته وي
اندامونه يې ورتيږي
له اووم آسمانه چيغې
لاندې ځمکې ته رالويږي
دا به څنګه تيره زړه وي
ځای په ځای چې نه دريږي
څنګه ومنم چې نه يې؟

د مسکاوو دور تېر شو
د خنداوو دور تېر شو

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوښۍ بورې شوې او کونډې
محبت له ښاره ووت
رڼاګانې دوزخي شوې
ترنم ستونی یې بند کړ
تا به وویل چې ژونده
زما زړه زما دلبنده
ای زړګیه ټول ژوند ته یې
ته هر څنګه زما ښه یې
دا خبرې به دې کړلې
اوس د شونډې ژبه نه شته
اوس د ناز او مینه نه شته
څنګه ووایم چې ژوند کړم؟
څنګه ومنم چې نه یې؟

خوب ارام مې په ازغیو
په سکروټو کې راګیر یم
غم لا څه چې خپله ویر یم
هوساینه شوه بدبخته
دنیا اور واخیست سوځېږي
د زړه کور کلی مې وران شو

(c) ketabton.com: The Digital Library

لولپه شو، لولپه شو لولپه شو
څنګه ووايم چې نه يې
څنګه ومنم چې نه يې؟

خبرياله: د مهربانه خدای تعالی په پاک او سپېڅلي نامه! دوستانو سلام عليکم، تاسو له آريانا ټلوېزيون څخه د مرغلرې خپرونه ګورئ، هر ځای چې ياستئ، ورځ او شپه مو پخير!

د دې خپرونې په عمومي برخه کې به قدرمن مېلمه شاعر او ليکوال جمال ناصر اصولي راسره وي، تاسو يې له شعرونو او ليکنو سره آشنايي لرئ. له دوی سره به خبرې وکړو، مخکې له دې چې پوښتنې ورڅخه وکړو، نو ښه راغلاست ورته وايو!

اصولي: له تاسو مننه کوم چې ما ته مو په خپله خپرونه کې وخت راکړ او زه مو راوبللم.

خبرياله: اصولي صاحب تر ډېره پورې دوستان ستاسو له نوم سره، ستاسو له ادبياتو سره آشنايي لري، خو يو ځل بيا هم غواړو چې د مرغلرې په خپرونه کې واورو چې شاعری او ليکوالی ته مو له کله څخه پيل وکړو، په کورنۍ کې مو نور څوک هم شاعر او ليکوال وو؟

اصولي: زموږ کورنۍ اصلن له پخوا نه يوه علمي کورنۍ ده، خو متاسفانه شاعران او ليکوالان مو په کې نه درلودل، اما پلار جان مې سياسي ليکنې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوي، کله کله په مجلو کې خپرېږي.

خبریاله: له وړوکوالي څخه مو شاعري کوله؟

اصولي: هو، د شاعرانو اشعار مې لوستل، خوند يې راکاوه او زمزمه کول به مې، نو له ډېر وړوکوالي نه مې ورسره مينه وه او لوستل مې او شاعري مې هم له وړوکوالي نه شروع کړې ده.

خبریاله: تاسو چې د شاعرانو شعرونه او ليکنې لوستلې، کوم وخت يې پر تاسو داسې اغېز کړی چې کوم وخت شعر وليکئ او يا ليکنې وکړئ؟

اصولي: اصلن ما ډېره مينه د رحمان بابا له اشعارو سره درلوده، خوشحال خان مې لوست، ملنګ جان چې ولسي شاعر دی، د هغه اشعار مې لوستي او غني خان مې لوست، نو ډېره ملګرتيا راسره د رحمان بابا اشعارو کړې، د غني خان اشعارو کړې، خصوصن هغه حماسي اشعار چې دوی ويلي، د وطن، د ژبې او د خپل قوم په اړه، نو هغه اشعار وو چې ما ته يې هم څه راکړل او ما هم يو څه الهام ترې واخيست او همدې ډګر ته يې زه هم راوايستلم.

خبریاله: ډېر ښه، په شعر کې ستاسو مضمون تر ډېره څه شی و؟

اصولي: زه د فورم له مخې تر ډېره غزل ليکم، آزاد شعرونه ليکم او څلوريځې هم لرم، بېلابېل فورمونه پکې شته، په عموم کې که ووايم ډېر اشعار مې حماسي دي، عشقي اشعار مې ډېر لږ دي، البته کوښښ کوم چې ويې ليکم، مګر ليکلی يې نه شم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبرياله: ياني الهام مو هماغه حماسي دی؟

اصولي: بالکل او خوند راکوي چې حماسي شعرونه ووايم او وليکم او بيا يې زمزمه کړم او خوند ترې واخلم.

خبرياله: څومره چې ويل کېږي، دا هم تول په الهام پورې اړه لري، ياني چې څنګه الهام چا ته راشي، هماغسې يې ليکي، ياني په زور يو څوک شعر نه شي ليکلی، که داسې نه ده؟

اصولي: بالکل، اوس داسې هم کله کله کېږي، چې زه د شعر شپږ بيتونه وليکم، خو اووم بيت چې راځخه پاتې شي بيا يې بل وخت نشم ليکلی، ياني تر هغې بايد زه ورته انتظار شم چې يوه انګېزه پيدا کړم، تر څو هغه نيمګړی شعر بشپړ کړم. نو له يوې انګېزې پرته به ډېره مشکله وي چې څوک خپل نيمګړی شعر بشپړ کړي. شاعران هم بيا په څو ډوله دي، ځينې يې فی‌البديهه شاعران دي، چې موږ يې په خوست ولايت کې لرو، په پکتيا کې هم شته چې فی‌البديهه اشعار وايي او دوی ورته (شورۍ) او لغات وايي. مستقيمن يو شاعر له بل شاعر سره په ترنم کې د يو بل مقابله کوي او يو د بل ځواب وايي او همالته يې جوړوي، خو هغه د فولکلوريک يا ولسي ادبياتو يوه برخه ده، چې په فولکلور کې پرې بحث کولای شو، مګر اشعار چې يو شاعر يې ليکي او ورته کېني نو بايد يوه انګېزه موجوده وي، د انګېزې له مخې يې بايد وليکي، نو انګېزه چې نه وي، خورا مشکله ده چې يو شاعر دې شعر وليکي او د دې لپاره چې يو ښه شعر وليکل شي، نو بايد چې يوه ښه انګېزه موجوده وي.

خبرياله: ستاسو شعرونه په کورنۍ کې څوک وايي او څوک يې خوښوي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

اصولي: زما اشعار خو په کورنۍ کې چې ماشاءالله ډېره لويه کورنۍ ده، ماشاءالله ورونه ډېر لرو، د ترو زامن همداسې، نور خپلوان، نو فکر کړم چې زما اشعار يې ډېر خوښېږي، د ترو د زامنو مې خوښېږي، د ورڼو مې خوښېږي او بل ورور هم لرم، هغه هم کله ناکله ځينې شعرونه ليکي.

خبرياله: نو که ستاسو خوښه وي، د خپرونې په دې برخه کې ستاسو د دوستانو چې ستاسو شعرونه يې لوستي دي او تر څنګ يې که مو وکيل صاحب پيدا کړ، په دې اړه به د هغوی نظر هم راواخلو.

اصولي: ولې نه، دا به ډېره ښه وه.

خبرياله: ليدونکو په دې شېبو کې راځئ چې وګورو د اصولي صاحب شعرونه چې د دوی دوستانو لوستي او لولي يې، څه نظر پرې لري:

بختيار صافی: جمال ناصر اصولي تقريبن د پينځو کلونو راپدېخوا زه پېژنم او خصوصن هغه وخت زموږ ملګرتيا شوه چې جمال ناصر اصولي د اربکي جريدې مسول مدير و. زما يې شعرونه او ليکنې ډېرې خوښېږي، ډېر تکړه ځوان دی او د دغو موضوعاتو لپاره ښه انرژي لري، د شعرونو يوه ښه ټولګه يې هم راغونډه کړې ده چې د (پردېسۍ تروږمي) په نامه په مارکېټ کې پيدا کېږي.(اوس دوهمه شعري ټولګه هم خپره شوې ده چې درد نوميږي). شعرونه يې په وېبپاڼو، اخبارونو کې، حتا ديکلمه شوي شعرونه يې هم پيدا کېږي، زما ورسره ډېر شوق دی. د اصولي صاحب په شعرونو کې يوه خاصه ځانګړتيا دا ده چې کله يې غوښتي په يوه موضوع باندې شعر وليکي، نو هغه د موضوع ټول اړخونه يې سنجولي دي، لکه د ده په زياتره شعرونو کې د ده ملي احساسات پيدا کولی شئ، د ده د مسافرۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشکلات یا نور هغه موضوعات چې له اوسني وخت سره تماس لري، دغو ټولو موضوعاتو ته يې پکې ګوتڅنډنه او اشاره کړې ده. په جمال ناصر اصولي کې يوه بله ځانګړنه دا ده چې له دې نه علاوه چې شعري قلم لري، له دې سربېره په نورو ادبي موضوعاتو کې هم ډېر تکړه دی. همدا شان سياسي ليکنې هم کوي او د هېواد په معتبرو رسنيو کې د سياسي کارپوه په حيث ګډون کوي، چې زما ډېر خوښېږي.

د جمال ناصر اصولي فرهنګي هڅې هم تر ډېره، چې زه په جريان کې يم، هغه دا دي چې د خوست د ځوانانو د يووالي خوځښت فعال غړی دی، او ځيني ناچاپ شوي آثار يې، په نثر او نظم کې هم شته چې تر اوسه لا چاپ شوي نه دي،(سياسي جګړې کتاب يې اوس اوس له چاپه راوتلی دی). همېشه په دغه برخه کې له هغو کسانو سره هم مالي مرسته کوي، چې کتابونه يې ليکلی دي، خو د چاپولو وس يې نه لري، نو عمومن په فرهنګي هڅو کې چې د ده کومه ونډه ده، واقعن بايد په ښه سترګه ورته وګورو، او په دې موضوعاتو کې ډېر تکړه ځوان دی، زما نږدې دوست دی، نو په دې خاطر چې د ده په باره کې څومره هم وغږېږم نو کمه ده. د ده په باره کې به زما همدومره پيغام بس وي.

عبدالحليم همت صاحب (*د عدليې وزارت اداري او مالي رييس*): د اصولي صاحب په هکله، څومره چې يې زه پېژنم، ما او اصولي صاحب به د شپې پوهنتون يو ځای وايه، نو د ده شخصيت ډېر لوړ شخصيت دی او زه يې له نږدې پېژنم، ځکه ما له ده سره د شپې او ورځې مجلسونه کړي دي. اصولي صاحب واقعن يو هغه دردېدلی افغان دی چې د افغانانو په درد باندې دردېږي او پر ښو يې خوشحالېږي او يو رښتينی، پښتون او د کليوالو په

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبره نر افغان دی، او زه ډېر احترام ورته لرم، همداراز نه یوازې دا چې اصولي صاحب خپله ښه انسان دی، بلکې له یوې ښې کورنۍ څخه دی، د ده کورنۍ سلسله ډېره لوړه سلسله ده، عالمه کورنۍ او دی هم خپله عالم انسان دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شاعري او ليکوالي يوه بېله نړۍ ده

پينځمه مرکه

خبرياله (مسکا نيازۍ): قدرمنو ليدونکو بيا هم تاسو ته ښه راغلاست وايمه. ليدونکو تاسو ته به معلومه وي چې د خپرونې دغه برخه موږ شعر او شاعرۍ ته ځانګړې کړې ده، له موږ سره يو دروند شاعر هم مېلمه دی، نو له ده سره به موږ خبرې اترې لرو، د شعر او شاعرۍ په اړه له موږ سره پاتې شئ.

خبريال(کمال): دوستانو د خپرونې په دې برخه کې له موږ سره قدرمن مېلمه ليکوال او شاعر جمال ناصر اصولي مېلمه دی، چې ښه راغلاست ورته وايو. د اصولي صاحب شاعري ښکلې شاعري ده، د ده شعرونه موږ اورېدلي دي، نو ډېره مننه ترې کوو چې ستوډيو ته راغلی. دوستانو تاسو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته به هم شعرونه ووايي، د شعر او شاعرۍ په اړه به ترې پوښتنې وکړو، ښه راغلاست درته وايو اصولي صاحب چې زموږ بلنه مو ومنله.

اصولي: کور آباد، ډېره مننه!

خبرياله: خوشحاله اوسئ اصولي صاحب، دا چې په خپرونه کې له موږ سره ياستئ، موږ خوشحاله يو او نن به په شعر او شاعرۍ خبرې کوو، ځکه په افغانستان کې د شعر او شاعرۍ مينه‌وال ډېر زيات دي او ډېر خلک ورته لېواله هم دي. راځو دېته چې پر شعر او شاعرۍ وغږېږئ چې تاسو څومره شاعري کړې ده، له کومه وخته مو پيل کړې، او ستاسو په نظر يو ښه شعر کوم شعر ته ويلی شو؟

اصولي: د لوی او ښوونکي خدای په نامه. شاعري يوه بېله دنيا ده، په دې دنيا کې ټول وګړي نه اوسېږي، ځينې وګړي دې نړۍ ته لاره پيدا کوي، خوږه دنيا ده، د عاطفې او لطافت ډکه دنيا ده. زه د ښوونځي په څلورم او پينځم ټولګي کې وم چې اشعار مې لوستل، خوند يې راکاوه.

يوه خاطره درته ووايم، د ډاکټر صاحب نجيب په وخت کې په ملي راډيو تلوېزيون کې د ماشومانو خپرونه وه او شاهنواز جانباز دلته د ښوونې او روزنې د ادارې مشر و، نو زه به دې خپرونې ته ډېر راتلم، يوه ورځ راغلمه د کاوون توپاني شعر مې راوړی و، نو زه پر دې نه پوهېدم چې دا تخلص چې د کاوون توپاني دی، که دا خپل تخلص پکې واچوم، ياني دا بيا ادبي غلا کېږي که نه، خو ماشوم وم او ما همداسې کړي وو. کله به چې دلته راتلم نو اول به شاهنواز جانباز ته ورتلم، خدای يې دې ژوندی لري اوس په استراليا کې دی، يوه ورځ چې ورغلم ويل يې نن دې څه راوړي چې په

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپرونه کې یې ووایې؟ نو ما بیا یو انقلابي شعر ورته ووایه، ویل یې چې دا شعر دې خپل دی؟ ما ویل نه خپل مې نه دی. ویل یې نو ولې دې خپل تخلص پکې کارولی؟ نو ما ورته ویل چې دا نو اوس غلط کار دی؟ ویل یې هو دا ناسم کار دی، دا بیا مه کوه. نو بیا مې هغه خبره له ځانه سره نوټ کړه او پر دې مې فکر شروع کړ چې زه به څنګه شعر لیکم.

ما له پخوا، له ورکتوبه د بېلابېلو شاعرانو اشعار لوستل، کله چې د انقلاب دوره په تېرېدو شوه او اسلامي دوره راغله، په هغې کې ډېر وخت موږ درلود چې مطالعه وکړو، بیا مو نو په اوایلو کې غني خان، رحمان بابا، لکه څنګه چې ټول شاعران همدا لولي، خوشحال خان زموږ کلاسیک شاعران ولوستل او له دوی څخه مې همدا انګېزه را پیدا شوه. اشعار مې لیکل خو له ځان سره مې ساتل نه، ځکه په ارزښت یې نه پوهېدم، خو کرار کرار مې بیا ځینې اشعار چې لرل، له هغو څخه مې بیا ډېر وروسته په ۲۰۰۲ کال کې د «پردېسۍ تروږمې» په نامه یوه شعري ټولګه چاپ کړه، خو وروسته بیا پر دې پوه شوم چې ما د دې ټولګې په چاپ کې یو څه بېړه کړې او په همدې خاطر مې بیا تر ننه پورې چې ډېر کلونه واوښتل بیا بله ټولګه چاپ نه کړه، خو ډېر اشعار لرم چې که وخت مساعد شي، زه به هغه شعرونه، ورسره په څنګ کې ناول او لنډې کیسې دي، هغه به چاپوم، همداراز ځینې سیاسي مرکې دي چې له رسنۍ سره مې کړې دي، تابیا لرم چې هغه هم د کتاب په بڼه راوباسم، یانې تقریبین تر پینځه شپږو ناچاپ اثار دي، خو ځینې وایي چې چاپ نه وي، هغو ته اثر نه شو ویلی، دا رښتیا ده، کله چې چاپ شي، بیا هغې ته اثر وایو، اوس یوازې یو اثر لرم، هماغه مو شعري ټولګه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبریاله: ډېر عالي، ډېر په زړهپورې ښاغلی اصولي صاحب ستاسو آواز هم ژورنالیست ته پاتې کېږي، مثلن که چېرې تاسو راډیویي خپرونې وړاندې کوئ، نو د ژورنالیستۍ لپاره مو ډېر ښه آواز دی، د لیکوالۍ لپاره، ځکه دا آواز چې دی ډېر اثر لري.

اصولي: کاروان صاحب یوه ورځ راته ویل، بده درباندې ونه لګېږي یوه خبره درته کوم وایي غږ دې ډېر ښکلی دی، خو کاش چې غزل دې د ټکر غوندې ویلی، یانې سندرې دې ویلی هاهاها!

خبریاله: هاهاها، ښه، اصولي صاحب راځو شعر ته او پر دې باندې خبره کوو چې ډېر شاعران وایي چې هر لیکوال شاعر کېدلی شي، مګر هر شاعر لیکوال کېدلی نه شي، چې دا ډېره مهمه خبره ده. تاسو څومره له لیکوالۍ سره مینه لرئ او څومره لیکوالي کوئ، ځکه شعر او شاعري خو اوس په افغانستان کې خورا ډېره شوې ده، فطرتن هم که وګورو دا د پښتو ژبه او د پښتنو کلتور داسې دی چې پښتانه زیاتره شاعران دي او په دې برخه کې هغه ښه بېلګه یې لنډۍ دي. لنډۍ په پښتو کې هغه اشعار دي چې هر پښتون او هره پښتنه یې ویلای شي، ځکه که ووایو چې ما به مبالغه کړې وي چې ټول پښتانه شاعران دي، نو داسې هم نه ده خو لنډۍ او دېته ورته نور هغه څه چې په پښتو ولسي ادبیاتو کې دي، له دې څخه معلومېږي چې پښتانه له شعر او شاعرۍ سره ډېره علاقه لري.

لیکوالي مو څومره کړې ده، تاسو مخکې د ناول یادونه وکړه، په ناولونو مو کار کړی دی؟

اصولي: لیکوالي رښتیا هم یوه بېله دنیا وي، خو له یو بل سره نږدې یانې

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو له بل سره تړاو لري، خو شعر زما په آند له لیکوالۍ یا له نثر څخه سخت دی، هر هغه څه چې موزون وي، له ساده خبرو څخه بېلېږي او سختېږي هم، نو پر دې اساس زما په نظر چې لیکوالي به آسانه وي، شعر، البته موږ او تاسو چې وایو چې شاعران دي، خو هغه شعر ته چې شعر ویل کېږي، هغه بیا لږ دي. شعر هر څوک لیکي، زه یې هم لیکم، مګر ځانته شاعر نه وایم، نو چا ته چې شاعر ویل کېدای شي او حساب پرې کېدای شي هغه شاعران بیا کم دي.

هو، لیکوالي مې هم کړې، ډېرې وخت په ځینو مقالو کار کوم، اوس خو دا د شعر د دنیا تر څنګ سیاسي ژوند ته هم داخل شوی یم، سیاسي لیکنې کوم، ډېر ورځني موضوعات یاداشت کوم، چې په راتلونکي کې به هغه څه وي چې ټولنې ته نه وي راوتلي، یانې ټولنې نه وي لیدلي، خو ما لیدلي وي، هماغه به د افغانستان له ځوانانو سره شریکوم، چې د ملت په ګټه وي، د ملي ارزښتونو په ګټه وي، د ولس په ګټه وي، لیکوالي رښتیا هم چې د شعر تر څنګ یوه بله ښکلې دنیا ده او...

خبریاله: هنر هم دی!

اصولي: بالکل یو هنر دی، یانې موږ چې یوه پدیده په بله پدیده اړوو، دېته هنر وایي، یانې موږ چې عادي خبرې خوړې کوو، هنري کوو یې نو دا هم آسانه کار نه دی، او په لیکوالانو کې هم اوس ډېر داسې دي چې عادي خبرې کوي، مګر ځینې خلک بیا هغه عادي خبرې تر خلکو ډېرې خوږې رسوي او خلک یې هم په ډېر خوند سره اوري، لولي یې. نو دواړه بېلې دنیاوې دي، هر لیکوال شاعر نه دی، او هر شاعر بیا لیکوال نه دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبریال: زما په اند هم چې شاعري ما ته سخت کار ښکاري او هر څوک شعر نه شي لیکلی، خو لیکوالي بیا آسانه ده او هر څوک یې کولی شي، ځکه چې روانه او سلیسه ده، خو شعر بیا د ځینو شاعرانو په اند تر څو چې د شعر ښاپېرۍ درباندې ناسته نه وي، نو شعر نه شو لیکلی. اوس راځو له تاسو څخه یو شعر اورو:

اصولي: حتماً ولې نه، ما خپل شعرونه ډېر نه دي راوړي، خو یو آزاد نظم دی:

ژوند ما سره مینه کوله
د جنون له تورو تیارو یې ساتلی وم
هره غېږ کې یې د مشکو خوشبویي خوره وه
هره مسکا یې د ژوند ساه وه
هره لمحه یې د روح غذا وه
ژوند ما سره مینه کوله
خو یو ناڅاپه مې د خوشحالۍ په کور کې
د رڼاګانو برج را ونړېده
تیارې انګړ ونیوه
د هرې خونې وره کې
بلاوې لنګې شولې
غوغاوې ګډې شولې
د رڼاګانو اور کې
پاتې سکروټې شولې
ژوند ما سره مینه کوله

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژوند ما سره مينه کوله
اوس مې د کور چاپېريال ساندې ويرونه وايي
زما په وره يې د تيارې نوم ليکلی
د ناروغۍ په څا کې
د زړه ټکور لوېدلی
ژوند ما سره مينه کوله

خبرياله: ډېر ښه، ډېر په زړه‌پورې، ښاغلی اصولي کله چې شاعر شعر ليکي، نو په داسې بېلابېلو موضوعاتو يې څرخوي چې حقايق ټولنې ته وړاندې کړي، يا د شعر په منځ کې پيغام وي، د شعر د اصولو په مراعات سره يې ټولنې ته وړاندې کړي، او کله چې د شاعر شعر اورې له هغې څخه به خوند اخلې، بيا شعر په خپل منځ کې ځينې خاص فورمونه لري، غزل دی، مسدس، مثلث لکه تا چې دغه آزاد نظم ووې، تاسو په کوم يوه فورم کې خوشحاله ياست. زه چې ګورم ډېر شاعران غزل ډېر ليکي او وايي چې غزل د شعر د ټولو فورمونو پاچا دی. په دې اړه ستاسو نظر را واخلو.

اصولي: زه له تاسو سره موافق يم، هغه چوکاټ چې نور اشعار يې لري، غزل له هغو يو څه خاص دی، ياني په هر بيت کې يې بېل بېل موضوعات را اخيستل کېدای شي، غزل خوږ دی، غزل روان دی، غزل په يوه ځپه تر پايه پورې روان وي، نو د غزل فورم رښتيا هم چې خوږ دی، خو ځينې نور فورمونه دي چې پښتو يې له پخوا لري، لکه لنډۍ، لکه ځينې سروکي، کاکړۍ او دې ورته نور پښتو فورمونه چې دي، هغه بيا لا خوندور وي، که څه هم د کتاب په بڼه لږ راغلي، مګر په کليو او بانډو کې يې پښتانه لا زمزمه کوي، د دوی لپاره بيا هماغه خوندور دی، د دوی لپاره آسان دی، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوی لېاره له معنا ډک دی، دوی همېشه هغه مطالعه کوي او له هغوی خوند اخلي.

زما په نظر د ټولنې لپاره به هغه شعر ډېر خوږ وي چې ټولنې په طبيعي ډول زيږولی وي. اوس راځو لنډۍ ته، پښتو لنډۍ لري چې د دنيا په هېڅ يوه ژبه کې د لنډۍ غوندې فورم وجود نه لري، خو دېته ورته يو فورم دی چې جاپان يې لري چې هغه هايکو ده، خو هغه بېل شی دی. هايکو هم څومره چې په جاپاني کې خوند کوي، هومره بيا په پښتو کې خوند نه کوي.

خبريال: هايکو په پښتو کې متاسفانه ډېر کسان ليکلی هم نه شي، ځکه د دې فورم هغه اصلي شکل ورته معلوم نه دی، بېخي بل شی ليکي.

اصولي: هو، بالکل هېڅ امکان نه لري، چې د جاپانيانو غوندې د يې وليکي.

خبرياله: يانې موږ دا فورم نه لرو؟

اصولي: هو، هغه عروضي فورمونه چې له عربي څخه پښتو ته راځي او په هغه ډول موږ شعر وليکو، نو د پښتو شعر خوند بدلېږي، يانې چا چې کوشش کړی چې په عربي عروضو شعر وليکي، د پښتو شعر هغه خوند بدلېږي، نه ليکل کېږي، ځکه پښتو ځانته يوه ژبه ده او عربي ځانته. که موږ ووايو چې ټپه يا لنډۍ دې په عربي کې وليکل شي، نو هېڅ امکان نه لري چې هسې خوند دې ولري.

خبرياله: که لنډۍ ترجمه هم شي، نو خوند يې ځي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

اصولي: بالکل. هرې ژبې ته يو شعر په عين عروضو ځي، يانې په هماغه سيستم باندې ځي، نو هيڅ امکان نه لري چې هغسې خوند دې وکړي، مګر دلته په يوه لنډۍ باندې کتابونه ليکل کېږي. مثلاً:

که په ميوند کې شهيد نه شوې،
خدايږو لاليه بې ننګۍ ته دې ساتينه!

پر همدې يوه لنډۍ باندې کتابونه ليکل کېږي. د پښتنو عادات، د پښتنو تورې، د پښتنو غيرت، بې ننګي، د ښځو غيرت، ننګ، يانې ډېر څه يې په غېږه کې رانغاړلي وي، او ټولنې ته يې وړاندې کړي وي. مطلب که څوک وغواړي چې کتابونه پرې وليکي، نو کتابونه هم پرې ليکل کېداى شي، خو په بله ژبه کې بيا خوند نه کوي، ځکه له مانا او مفهومه به خالي وي.

خبريال: ډېره مننه. اصولي صاحب کله چې موږ وايو چې دغه يو ښه شعر دى، يا خلک وايي چې دا يو ښه شعر دى. دغه ښه شعر به کوم وي، آيا په دې کې به هدف ښه وي، که تخيل به يې ښه وي، ښه مفهوم ولري، ښه تصوير ولري، کوم توکي يو شعر ښه شعر کولاى شي؟

اصولي: ګورئ که په لنډ ډول ووايو، ښکلى شعر هغه دى چې د لوستونکي خوښ شي، خو شاعران يې بيا په بېل ډول تعريفوي، هغوى وايي چې د ښه شعر ژبه خوږه وي، څپې يې پوره وي، تصوير ولري، خيال ولري، يانې هغه پينځه توکي دي چې هغه بايد پکې پرځاى وي، خو زه وايم چې هره موزونه وينا چې لوستونکي ته خوند ورکړي، هماغه ښکلى شعر دى.

په لويه کې که ووايو، اشعار بايد د ټولنو پر ناخوالو را وګرځي، د هغه وخت

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ناخوالو پر مسایلو بحث وکړي، او د هغوی تعریف وکړي. ۳۵۰۰ کاله مخکې په مصر کې لومړنی شعر ایجاد شو. د مصر یوه مذهبي مدرسه وه چې په هغه کې دیني درس ورکول کېده، په هغه کې یو معلم و، چې لومړنی شعر یې ولیکه. ده وویل چې که شعر د لیلا په شوندو، په زلفو، په ښایست راوڅرخي هغه شعر نه دی، بلکې شعر هغه دی چې د ولس ورځني مسایل را اوچت کړي او تر لوستونکي یې ورسوي، په خوندوره بڼه یې تصویر کړي، انځور یې کړي، او خلکو ته یې وړاندې کړي.

طنز څومره خوږ دی. طنز اصلاً هغه څه دي چې یوه چا ته وایې چې ستا وېښتان ښه نه دي، پر سر دې وېښتان نشته، ستا قد ټیټ دی، ته چاغ یې، ته ډنګر یې، یانې بد توصیف یې کوي، خو طنز دا ټول په ډېر خوندور ډول تصویروي، یانې خپله هماغه شخص چې نیوکه پرې کېږي، هغوی هم ورته خاندي، ده ته یې رسوي، یانې دا یو بېل هنر دی.

په همدې ډول شعر هم باید خوږ وي، د ټولنې هغه اصلي ستونزې را ولاړې کړي، انځور یې کړي او ټولنې ته یې ورسوي.

خبریاله: مننه کوم، اصولي صاحب طبعیت، چاپېریال پر شاعر څومره اغېز کوي، مثلاً تاسو د کابل ښار ته راغلي یاست، خو که دلته وګرځې، نو شین فصل، یانې ځمکه به ونه ګورې، همداسې که خوست ته ولاړ شې، مثلاً د خوست غرونه وګورې، د هغو طبیعي منظرې وګورې، څومره اغېز درباندې کوي، شاعران خو وایي چې هغه سیمه، چاپېریال ډېر اغېز لري؟

اصولي: ګورئ شاعران دوه ډوله دي، یو هغه دي چې هر وخت وغواړي شعر لیکلی شي، بل هغه دي چې یو الهام یا یوه انګېزه ورته پیدا نشي، نو

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر هغه شعر نه شي لیکلی.

اوس زه چې دا اوس وغواړم یو بیت شعر هم نه شم لیکلی، یوه نیم‌بیتي به جوړه کړم، بله به راڅخه پاتې وي، یا به یې وزن خراب وي او یا به یې څپې کمې وي، مګر داسې هم کېږي چې یوه طبیعي انګېزه راته پیدا شي، چې بیا په پینځو دقیقو کې هم یو غزل لیکلی شم یا یو ښه نظم لیکم. طبیعي انګېزې په شاعر تاثیر کوي، او له طبعیت څخه انګېزه اخلي. دا انګېزه طبیعي ده، چې شاعر ته پیدا کېږي او ځینې خلک دېته بیا الهام وایي.

نو بالکل هغه څه چې په طبیعت کې دي، د طبیعت په لید کې دي، د هغې څخه شاعر یو ډول انګېزه اخلي، البته طبیعت یې ورکوي دا انګېزه، متاثره کېږي ترې، نو له دې انګېزې پرته هېڅ وخت شعر نه لیکل کېږي، یانې په خپګان کې شعر لیکل کېږي، په ډېره خوشحالۍ کې شعر لیکل کېږي، همداراز ډېرې شاعران له مینې څخه اغېزمن کېږي او شعر لیکي، ډېرې بیا پر یوه بل شي شعر لیکي، مثلاً یو کس اوښ درلود، نو ډېر اشعار به یې د اوښان له صفاتو ډک وو، ډېرې شاعران چې په کلي کې اوسېدلي وي، د کلي په اړه ډېر اشعار لري، یو څوک د دریاب په مورد شعرونه لیکي او داسې نور...

خبریاله: مثلاً لایق صاحب غره ته ډېره شاعري کړې، یانې غر یې ډېر ستایلی دی؟

اصولي: بالکل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبریاله: یانې داسې شاعران به هم وي چې په شعرونو کې یې خپل ځان ډېر ستایلی وي؟

اصولي: بالکل، داسې هم ډېر شته دي، نه یوازې دا چې ډېر شاعران دي، بلکې هېڅ شاعر نشته دی چې د ځان توصیف ونه کړي. شاعرانو ته هغه خپل شعر تر ټولو ښکلی ښکاري، او ډېر دا وایي چې دا زما په اشعارو که چا نیوکه وکړه، دا په دې مانا چې زما زوی ته یې څپېړه ورکړه، زما اولاد ته یې څپېړه ورکړه.

خبریال: بالکل، ډېره مننه اصولي صاحب د خپرونې په دې برخه کې ستاسو یو بل شعر به واورو.

جمال ناصر اصولي: زه به یو غزل درته ووایم:

کافر

وایـــي چـــې غونـــډ افغانســـتان کـــافر دی
ستاســـو جومـــات، ستاســـو قـــرآن کـــافر دی

زمـــوږ لمونځونـــو څخـــه ســـاه وباســـي
لانـــدې مـــو ځمکـــه، پـــاس آســـمان کـــافر دی

وایـــي ســـبا، پـــرون او نـــن مـــو وژنـــو
نـــن مـــو غنـــي، پـــرون امـــان کـــافر دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

وایـــــي دا خــــاوره بایــــد لولپــــه شــــي
خوســـت مـــو کـــافر دی، بدخشــان کـــافر دی

ستاســــــو تنـــــدي د لګولـــــو نــــــه دي
هـــم مـــو قبلـــه هـــم جانـــان کـــافر دی

اصــــولي ښـــــار کــــې مرثیـــــې وریــــږي
خنـــــده کـــــافره ده، خنـــــدان کـــــافر دی

خبریاله: ډېر ښه، ښکلی غزل و، ځلور دقیقې وخت نور هم لرو، وروستۍ پوښتنه کوم، هغه دا چې اوس خو ډېر کسان شعرونه لیکي، همداراز د شعر تر څنګ لیکل هم کوي، نو د لیکوالۍ په برخه کې د دوی فعالیتونه څومره ګټور دي؟

اصولي: زه به یو وړوکی پیغام وړاندې کړم، که موږ وغواړو چې خپله ټولنه د سیالانو سیاله کړو، نو موږ یې یوازې د شعر په وسیله نشو سیاله کولی، نو ښه ده چې زموږ شاعران، لیکوالان په کومه برخه کې چې تخصص لري، په هماغه برخه کې د دوی علمي کتابونه ترجمه کړي، په علمي کتابونو دې کار وکړي، زموږ ټولنه هلته پرمختګ کوي، چې موږ طبي کتابونه ولرو، موږ په عموم کې علمي کتابونه ولرو، موږ له ایراني کتابونو څخه خلاص شو، موږ له پاکستاني کتابونو څخه خلاص شو، موږ له انګریزي کتابونو څخه خلاص شو، بلکې په خپله پښتو کتابونه ولرو، بیا هلته تر یوه حده موږ کولای شو چې له دوی سره په علمي ډګر کې سیالي

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړو، داسې هېڅ وخت نه کېږي چې يو کتاب راوتلی وي، خو په ايران کې بيا په فارسي ترجمه شوی نه وي، مګر په افغانستان کې دې موضوع ته هېڅ توجه نه شوې او نه کېږي ورته.

په لويه کې موږ بايد بهرني کتابونه، علمي کتابونه چې په هره ژبه کې دي، راواخلو او ويې ژباړو. يو شاعر دی، چې ډاکټر هم دی، هغه د دې طب کتابونه را وژباړي، کوښښ دې وکړي، يو کتاب دې په ټول عمر کې وژباړي خو دا کار دې وکړي. يو انجينير دی له شاعرۍ او ليکوالۍ سره مينه لري، هغه دې انجينيرۍ په برخه کې يو کتاب را وژباړي، يوه مقاله دې را وژباړي، انټرنټ ته دې يې ورکړي، خپره دې يې کړي.

خبريال: ډېره مننه اصولي صاحب، ښو ټکو ته مو اشاره وکړه، زموږ د خپرونې وخت په همدې ځای پايته ورسېد، له تاسو ډېره مننه کوم او تاسو ته په خپلو چارو کې ډېر برياليتوب غواړم.

جمال ناصر اصولي: خوشحاله اوسئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شاعري ناکسبي هنر دی

دیکلیمه:

تا یو څه را زده کړل
دومره مینه د راکړه
چې د زړه په هره برخه کې ګرانښت را ګډ شو
اوس چې ته نه یې
ستا په خالق مبین شوی یم
هرې غرېدا ته یې اوښکې تویوم
مخ په مخ یې ښکلوم
او په نیمو شپو ورته اوږدې اوږدې سجدې لګوم
د (ته لوړ یې) جملې په ویلو، تندی په ځمکه وهم
یواځې د ده ثنا کوم
یواځې دی ستایم
یواځې دی ښکلوم
ستا د ښایست خالق خورا ښکلی دی
ستا د جلوې مصور ډېر هنرمند

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبرياله: ګرانو او قدرمنو ليدونکو سلامونه مې ومنئ، زموږ د ننني خپرونې ميلمه جمال ناصر اصولي دی، چې له ده سره ادبي بحث لرو، د ده ادبي ژوند څېړو، اصولي صاحب ښه راغلئ خپرونې ته:

اصولي: مننه چې زه مو را وبللم، ما ته مو وخت راکړ.

خبرياله: اصولي صاحب نن به راشو ستاسو ادبي ژوند ته، د ليدونکو سره به دا پوښتنې وي، چې تاسو همېشه په سياسي بحثونو کې وئ، او نن راځئ په ادبي بحث کې ګډون کوئ، کېدای شي ستاسو له شعر سره تر ډېره پورې څوک اشنايي ونه لري، ستاسو له ادبي ژوند سره، نو غواړو چې نن يې ورسره آشنا کړو. پيل به له تاسو وکړو، کله چې تاسو په خوست کې اوسېدلئ، د خوست د ښکلاوو، د طبعيتونو تاثير و، چې شعر مو وليکه؟ که لکه نور شاعران چې وايي، په وطن کې مو جنګ و، ځکه مو شعر وليکه او يا هم نور څه تاثيرات وو؟

اصولي: داسې ده چې د شعر ليکنه يا هغه څوک چې شعر ليکي، پر هغوی بېلابېلې اغېزې کېدای شي، چې يو څوک شعر ليکلو ته هڅوي، زه فکر کوم چې د طبعيت ښکلا، د طبيعت مصيبتونه، د ژوند هڅې، د ژوند رمزونه، د ژوند کړه وړه، دا هغه څه دي چې په رښتيا هم سړی شعر ليکلو ته هڅوي او شاعر شي. او داسې هم ويلی شو، چې شاعر دغه شعر کسبي نه دی زده کړی، بلکې په فطري ډول ورته پيدا شوی دی، ځکه شعر يوه کسبي پديده نه، بلکې يوه فطري پديده ده، چې ځينو خلکو ته پروردګار ورکړې ده.

زه خو وايم هغه څوک چې شاعر وي، هغه څوک چې د شعر په ژبه پوهېږي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه څوک چې شعر لوستلی شي او خوند ترې اخيستلی شي، دوی به يو بېل ذوق لري، دوی به يو خوندور ذوق لري، چون شاعر همېشه هغه جذبات، هغه احساسات، هغه د طبعيت ښکلاوې، هغه د ژوند ښکلاوې، هغه انساني ښکلاوې، هغه غميزې، هغه کږه وږه چې يو عادي کس يې هېڅ وخت نشي انځورولی او نه يې ليدلی شي، شاعر او ليکوال هغه راباسي او د کاغذ پر مخ يې انځوروي، ساه ورکوي، هغه ځه ته ساه ورکوي چې بل څوک يې حتا ليدلی نه شي، نو زه فکر کوم د شاعر يوه ځانګړنه دا هم ده، او شاعر د دغو ټولو کږو وږو ځخه چې ما وويل د دغو ټولو ځخه الهام اخلي او خپل شعر را پيدا کوي او خپل شعر ته د کاغذ پر مخ ساه ورکوي.

خبرياله: تاسو په خپلو شعرونو کې د طبعيت ښکلا ډېره انځور کړې، د طبعيت ښکلا ته مو ډېره ساه ورکړې ده، يا هم د انسانانو ښکلا ته، يا هم غميزو پر تاسو تاثير کړی؟

اصولي: ما په شعرونو کې اصلاً د هېواد ناخوالې ډېرې انځور کړې، چون چې زه په جنګ کې زيږېدلی يم او تر اوسه په جنګ کې اوسم، تقريباً ديرش پنځه ديرش کاله کېږي چې په افغانستان کې همدا جنګ دی، دلته بې له جنګ موږ ځه نه دي ليدلي او تل مو همدا اورېدلي چې دلته څوک زخميان شوي، چېرته چاودنه شوې، څوک شهيدان شوي، ماشوم، کونډه، غريب، بې وسه، دا هغه مسايل دي چې موږ او تاسو اورېدلي او اورو يې او همدا مسايل دي چې پر يوه شاعر تاثير کوي او هغه ځه انځوروي چې هغه ويني.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډيکليمه:

هلتـــه عشـــق او محبـــت دی
دلتـــه جهـــل ونفـــرت دی

هلتـــه جـام د ســاقي لاس کـــي
دلتـــه ســـرو وينـــو ســـرقت دی

هلتـــه وايـــي چـــي بربنـــډ يـــو
زه بربنـــډ پـــه خولـــه غيـــرت دی

يـــو خـــوا عـــدل بـــل خـــوا قتـــل
کـــوم دوزخ کـــوم يـــو جنـــت دی

زمـــا تـــوره ســـتا قلـــم دی
څنګـــه بـــل رنـــګ طفالـــت دی

د اســـمان لـــه بيابانـــه
را خـــور شـــوی کـــوم ذلـــت دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاس مـــي ســـتا جيـــب تـــه نيـــولی
زه پښـــــتون وايـــــم خيـــــرت دی

اوس راځــــه اللـــه(ج) د مـــل شـــه
زمـــا لالتـــين لا هـــسي تـــت دی

تـــل مـــي ورور لـــه پښـــو نيـــولی
دا اســـــلام نـــــدی عـــــادت دی

زه د ديـــــن غيـــــرت دعـــــوه كـــــړم
لـــوخ تـــور ځتـــو مـــی عـــزت دی

پـــــه لـــــر کلـــــي ميخـــــاني دي
پـــــه بـــــر کلـــــي قبـــــارت دی

هلتـــــه مچـــــي دلتـــــه لاړي
اصـــولي وايـــه كـــوم پـــت دی

خبرياله: که د خپرونې په دې برخه کې ستاسو يو شعر واورو چې ليدونکو ته هم معلومه شي چې تاسو په خپل شعر کې څه ډول انځورګري کړې ده؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

اصولي: په دوارو سترګو، يو شعر به درته ووايم.

مــوږه د اور پــه پوکــو نــاڅو خپلــه نــه ګــډېږو
مــوږ د ډالــر او کلــدارو پــه ويــر نــه مړېــږو

منـو چـې ټـول عمـر مـو وينـه پـه اسـلام ورکـړې
خـو يـو عـادت لـرو پيسـو بانـدې هـېڅ نـه بسـيږو

هغـه د لونـګ پنجـابی سـرو سـره تللـی نـه شـو
مـوږ پښـتانه يـو د کاغـذ پـه بيـه ښـه خرڅېـږو

ښـه کـه د غرونـو لېـوني يـو، د بـازونو ښـکار کـړو
ولـې د خوينـدو او يتـيم پـه اوښـکو نـه څـوربږو

مــوږ ميخــانې لــرو بـــې بيـــې ډک خمونــه لــرو
سـهار بېګـاه يـې څښـو تشـېږي او نـه مسـتېږو

د جنـــت لاره لـــه کابلـــه تېـــره شـــوې کـــه ده
اصــولي ووايــه صــرات لــه پولــه کلــه لــويږو

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبرياله: اصولي صاحب تاسو کله په شعر کې مبالغه هم کړې ده؟

اصولي: شعر بې مبالغې نه وي، کله چې مبالغه پکې ونه شي، هغه شعر شعر نه بلل کېږي او يو تش کالبوت دی، نو مبالغه به حتماً پکې وي، حتا ډېر شاعران پکې تر غلو رسېږي، لکه حميد بابا چې هر وخت په خپلو اشعارو کې تر غلو رسېدلی دی، مګر د ده په شعرونو کې چې کومه ښکلا او نازکيخالي ده، د ډېرو کمو شاعرانو په شعرونو کې ليدل کېږي، وايي:

خط په مخ د صنم راغی که سپوږمی شوه په هاله کې
دا يې غاښ به خوله کې زيب کا که ژاله شوه په لاله کې

هسې رنګ سحر او جادوګري په نظر د شهلا سترګو
نه يی سيال په هند کې شته دی نه ثاني په بنګاله کې

دا زما له غمه شين زړه په کی خيال ديار د شونډو
هسی رنګ زيب و زينت کا لکه می په شنه پياله کې

که يار غواړې هومره ژاړه څو درځي عبدالحميده
دا په دا چې دُر مونده شي په درياب نه په ناله کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

حنان بارکزی وايي:

ستا له غمه شورش هسي را پیښیږي
چي پخپله مي دستار پر سر خلاصیږي

کي نظر د ښاپیرۍ وشي و مخ ته
تر ښیښي یې د فلک ناره تیریږي

بې له تا هسي ضعیف یم ګلرخساره
پر حباب باندي که پښه ږدم نه ماتیږي

خبریاله: یانې د هغو له جملې داسې یو شعر به درسره وي چې مبالغه دې پکې کړې وي، او داسې کوم شعر هم لرئ چې خپله مو اوریدلی وي او ډیر مو خوښ شوی وي؟

اصولي: هو، شته راسره. اصلن کوم شعر چې شاعر لیکي، اول خپل خوند ترې اخلي، خپله مینه پرې ماتوي له هغې وروسته یې ټولنې ته وړاندې کوي.

خبریاله: ښه، څه فکر کوئ په هغه شعر کې چې مبالغه وي، تر هغه شعره چې مثلن حقیقي تصویرونه پکې دي، توپیر یې څه وي، د کوم یوه ښکلا ډیره زیاته وي؟ یانې هغه شعر چې پکې مبالغه شوې وي او که هغه شعر چې پکې د حقیقتونو تصویر اخیستل شوی وي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

اصولي: ګورئ يو په شعر کې نازکخيالي ده، شاعر هنرمند دی چې څومره کولای شي په شعر کې نازکخيالي وکړي، هغه حقايق چې په ټولنه کې موجود دي، ښکاره راواخلي او په يوه نازک خيال يې خلکو ته وړاندې کړي او يو هغه څه دي چې وچ شډل شعر وي او له هغو سره خيال موجود نه وي، نو موږ بيا هغې ته کله ناکله شعر هم نه شو ويلی، او وايو چې دا يوازې هغه منظومه ليکنه ده چې ټولنې ته يې وړاندې کړې ده.

خبرياله: اصولي صاحب تاسو چې کله د نورو شاعرانو شعرونه لولئ، کوم شاعر مو ډېر خوښېږي؟

اصولي: زما خو په پخوانيو شاعرانو کې خوشحال خان خټک ډېر خوښېږي، ډېر مې لوستی او د ماسټرۍ په دوره کې مو په هغې باندې ډېر مکث کړی، په سمسترونو سمسترونو مو لوستی دی او له اشعارو سره يې ډېر بلد يم. همداراز غني خان مې ډېر خوښېږي، حمزه شينواری، پيرمحمد کاروان، سايل صاحب، په خوست کې محمد اورخان خاورين صاحب دی د هغې اشعار مې ډېر خوښېږي چې تر اوسه ډېر مړاوی دی، يانې ټولنې ته نه دی راوتلی، مګر اشعار يې ډېر لوړ دي، د کاروان صاحب ډېر اشعار مې لوستي، هغه څه چې مخکې مې ورته اشاره وکړه تخيل او د پيغام ډک اشعار لري. نو د کاروان صاحب اشعار واقعن چې په معاصرو ادبياتو کې هغه اشعار دي چې موږ به تر ډېره د ده په څېر شاعر ونه لرو او که دی نه و [خدای مه کړه] نو په ټولنه کې به د ده تشه تل احساسېږي.

خبرياله: نو ستاسو د کاروان صاحب شعرونه ډېر خوښېږي؟

اصولي: بالکل، خوندور اشعار لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبریاله: کاروان صاحب هم ستاسو په اړه څه ویل لري، د هغوی خبرې به هم واورو چې ستاسو په اړه څه وایي.

پیر محمد کاروان: جمال ناصر اصولي د خوست په ځوانانو کې یو بیدار ځوان دی، یو وطن‌دوست ځوان دی، مدني کارونه هم کوي، یانې له وطن سره یې مینه ده. لوړې زده‌کړې یې هم کړې دي، د دې تر څنګ شاعري هم کوي، ما د ده شاعري ډېر کلونه پخوا په خوست کې لوستې وه. هغه وخت کې به د دوی عمر کم و، خو شاعري یې خوږه وه، ښه وه، نو زما لپاره ډېر ښه شخصیت ښکاري، او ډېرې هیلې ورسره تړلې، هیله ده چې د وطن لپاره په درد وخوري، د خپلې ژبې لپاره په درد وخوري.

ما تقریبن لس کاله پخوا د اصولي صاحب هغه اولني شعرونه ولوستل، ما ته یې خوند راکړ، ډېر په تول باندې برابر وو، یانې شاعري یې ښه وه، نو اوس به له دې هم پسې ښه شي، ان‌شاءالله.

همدا شان وطني مسایل، دا د افغانانو ستونزې، په اصطلاح د غم او جانان تر څنګ د غم او دروان خبرې د ده په شعر کې شته دي.

نو داسې خبره ده چې د شاعر لپاره سړی داسې فرمایش نه شي ورکولی چې مثلاً ته داسې وکړه او داسې مه کړه. څنګه چې شاعري داسې یو کار دی، چې هغه د خپل زړه چې چا ته ووایي په هماغه کې بیا که سړی د ځان لپاره یوه لوړه څوکه وټاکي او ډېر لرې هدف انتخاب کړي، که دی دا د وطن‌دوستۍ په رنګ کې چې حماسي شعرونه وایي هم، نو په دې برخه کې دې ځان لپاره یوه ډېره لرې او دنګه څوکه وټاکي، چې هغه ته ورسېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبرياله: اصولي صاحب تاسو د ژوند ډېره برخه په مسکو کې تېره کړې ده، هلته مو هم ادبي غونډې درلودلې او ګډون مو پکې کاوه؟

اصولي: په مسکو کې په ټوله روسيه کې افغانان ربښتيا هم هلته ډېر اوسېدل، هلته ادبي غونډې کمې وې، خو عمومن په اخترونو کې يا په هغو ورځو کې چې د افغانانو د تاريخ برخې دي، نو په هغو ورځو کې به غونډې جوړېدې او موږ به هم په هغو غونډو کې ګډون کاوه او له افغانانو سره به مو د زړه خواله کوله، په ادبي ناستو کې هم ناست يو، او هلته د افغانانو لخوا د هندوکش په نامه يو جريده چاپېده، له هغو سره مو هم کله ناکله قلمي همکاري کوله، البته هغه اشعار وو چې ټول په پردېس کې ليکل شوي وو، دوی ته به مو ورلېږل او دوی به چاپول او د افغانانو تنده به پرې ماتېده، غونډې وې، کله ناکله به مو ګډون پکې وکړ. چون زموږ ښار له مسکو څخه يو څه لرې و، له هغه ځايه راتګ هم دوی ته مشکل و، تقريبن شپاړس سوه کيلو متره له مسکو څخه لرې و، خو بيا به هم چې خبر شوو، ځان به مو ورته رساوه او ګډون به مو پکې کاوه.

ديکليمه:

انګېزه

ما د محبوبې شونډې هم ښکل کړي
ما د مجاز د عشق خمونه تش دي
ما هر ښايست ته سلامي کړې ده
ما د رندانو ميخانې ماتې دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما د ښکلا دنيا کې ځان ورک کړی
په انګېزه د هرې ښکلې کې مې
اور اخيستی
تور اخيستی
خو،
چې د محبوبې خالق ما وليده
د عشق د رب سره مې خواله وشوه
د ښکلا هغه هنرمند مې وليد
او د سرو ميو د چينو مالک ته
په نيمه شپه کې په سجده پرېوتم
د عشق ښايست مې هله وپېژانده
په دواړه مخه مې مچو مچو کړ
د ژوند د هرې انګېزې په راز يې
د خوند په هره انګېزه يې پوی کړم

خبرياله: که بيا بلې موضوع ته راشو چې په مسکو کې خلک له خپلو ليکوالانو سره څومره مينه لري؟

اصولي: روسان يا په عموم کې اروپايان ووايو، دوی خپلو ليکوالانو او شاعرانو ته يوه خاصه مينه ورکوي، د دوی اشعار خلک په داسې يوه فال باندې نيسي، چې هغه درناوی کم ملتونه ورته کوي، مثلن تولستوی چې يو ډېر ښه ليکوال و، ډېر څه يې روسانو ته ورکړي دي، پوره پوره شهکارونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

يې دوی ته په ميراث پرې ايښي دي. همداراز الکساندر پوشکين ډېر آثار روسانو ته ورکړي دي.

خبرياله: اصولي صاحب اوس به ستاسو آثارو ته راشو چې څومره شعرونه لرئ په عموم کې؟

اصولي: په چاپ شويو آثارو کې خو تر دې دمه يوه شعري ټولګه لرم او درې نورې ټولګې ورسره دي چې ناچاپه دي، يو مې ناول ليکلی چې هغه هم ناچاپه دی، همداراز په څنګ کې يو بل اثر هم ورسره لرم چې هغه د شعر او کيسې په نوم دی، چې يو ځای شعرونه راځي او بل ځای هماغه شعر معرفي کېږي او خاطرې ورسره ليکل کېږي. نو دا ځينې ناچاپ آثار دي چې په نږدې راتلونکې کې به چاپ شي.

خبرياله: د دې وروستي اثر يادونه چې مو وکړله، تاسو د شعر تر څنګ چې هر شعر له يوې خاطرې سره ليکل شوی، نو څه فکر کوئ چې په ادبياتو کې به دا يو نوی شی نه وي؟

اصولي: زه فکر کوم چې په ټولنه کې به داسې شی چا نه وي چاپ کړی، يو شعر دی په څنګ کې يې هماغه خاطره ورسره راغلې، مثلاً د څه لپاره ليکل شوی، چېرته ليکل شوی، په کوم حالت کې ليکل شوی، د جنګ حالت دی، د سولې حالت دی، ستونزې دي، خوشحالي ده، نو زما په اند دا موضوع به يو څه ښکلې وي او دا کتاب به يو څه نوې بڼه ولري.

خبرياله: ناول مو څنګه ليکلی دی، له ناول ليکلو سره مو هم علاقه ده؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

اصولي: ناولونه رښتیا هم چې له پخوا څخه زما خوښېږي، ډېر ناولونه مې لوستي دي، ما هم دا ناول د کرزي د حکومت په اوایلو کې شروع کړ، د کوچیانۍ په نامه دی، د افغانستان د خلکو مشکلات مې پکې را نغښتي دي، د امریکایانو او اورپایانو، کله چې هېواد ته راغلل چې له افغانانو سره یې څه ډول سلوک کاوه، هغه مسایل مې پکې رانغښتي دي، د ناول کرکټر یو کوچی دی او وروسته هغه کومې غوټې چې لري هغه په امریکانو او د افغانستان د خلکو په ستونزو باندې راڅرخي او هغه ناخوالې پکې دي چې هغه زموږ د جنګسالارانو له خوا کېږي، د اروپایانو له خوا دلته وشوې، د طالبانو له خوا دلته وشوې، او د ګاونډیو هېوادونو له خوا دلته وشوې، نو هغه ټول مې سره یو ځای کړي او یو ناول مې ترې جوړ کړی دی.

خبریاله: ډېر ښه. تاسو سیاسي تحلیل هم کوئ، څه فکر کوئ چې علاقه مو ورسره ده او که عقده‌یي دي ځینې لیکنې مو؟

اصولي: له سیاسي لیکنو سره رښتیا هم چې زما شوق دی، څومره خوند چې زه له اشعارو یا ادبي لیکنو څخه اخلم، همدومره خوند له سیاسي لیکنو څخه هم اخلم.

خبریاله: په کورنۍ کې د شعر مینه‌وال لرئ؟

اصولي: هو، په کورنۍ کې د شعر مینه‌وال لرم.

خبریاله: مخالف هم شته دي؟

اصولي: هو، مخالف هم شته دي.

خبریاله: ځینې شاعران چې شعرونه لیکي، مثلاً ځینې ښکلاګانې پکې

(c) ketabton.com: The Digital Library

تصويروي، خو د کورنۍ له غړي سره يې پوښتنه پيدا کېږي چې دا شعر به يې چا ته ليکلی وي، نو تاسو خو له داسې موضوع سره نه وئ مخامخ شوي؟

اصولي: نو که څېرته داسې موارد هم راشي، نو بيا شاعران هم ډېرې ژبې لري، نو بيا ورته وايي چې تاسو ته مو ليکلی هاهاها ...

خبرياله: ياني تر اوسه تاسې نه يئ مخامخ شوي؟

اصولي: نه، نه. هېڅکله نه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ادبي او هنري نثرونو بېلګې

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱)

نوی کال او په خوست کې يې لمانځل!

نوی کال یا نوروز د رنګینو ګلانو د غوړېدا احساس ورکوي، ډول ډول مرغان د سپرلي د راتګ زيري راوړي او هره خوا چڼچڼې حلقې جوړوي، او مرغاوۍ د اسمان پر مخ د بڼو په څېر کتارونه را ښکاره کوي، د ژوند کولو هیلې رازېږوي او د غمجنو په زړونو کې نوی خوشحالۍ غوړوي.

نوروز ډېر لرغونی تاریخ لري چې آن ریښه یې له اریایانو له پېره را پیلېږي. افغانان هم چون اریایان دي نوروز يې لمانځلی او تر ننه يې لمانځي. په دې ورځ خوشالیانې او اتڼونه کوي او دا ورځ د یوه پخواني جشن او د سپرلي د پیل ورځ بولي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لويه پکتيا او په ځانګړي ډول خوست کې د نوي کال لپاره خوشالیانې کوي او د نوي کال ورځ د يوې تاريخي ورځې په ډول لمانځي او دا ورځ د کال يوه ځانګړې ورځ بولي.

ځوانان د ميلو لپاره د ميلو ځايونو ته ځي او هلته د خوښۍ احساس راغورځوي، اتڼونه يې د ميلې سينګار لا ورښکليوي. ځوانان په لاس لرلو وسلو نښې ولي، شاعران فی البديهه ډول اشعار سره پرتله کوي، چې ورته شاعرانه جنګ هم ويلی شو. پخوا به ځوانانو د نيزو وهلو لوبې کولې او کټونکي ته به جايزې ورکول کېدلې، اما اوس په خوست کې نوموړی لوبه نه تر سترګو کېږي، خو ځای يې نورو لوبو نيولی دی، لکه خوسی خوسی، پهلواني او داسې نورې سيمه‌ييزې لوبې.

ښځينه هم په همدې ورځ زيارتونو او نورو خاصو د ميلو ځايونو ته ورځي، ځانونه سينګاروي او د ډېرې نه ليدونکو دوستانو سره ويني او د زړه خواله سره کوي. پخوا به ښځينه‌وو ميلې په اتڼونو لمانځلې چې اوس نوموړی دود نه شته.

ماشومان د نوي کال لپاره نوي کالي کوي، لاسونه په نکريزو کوي او په همدی ورځ، ماشومان په خپلو کې لوبې سره کوی، د خپلو خپلوانو کره د مبارکۍ لپاره ورځي.

يوه يادونه بايد وکړم چې د اسلامي حکومت د راتګ سره ډېر دودونه چې پخوا به د خوست او پکتيا خلکو په دې ځانګړې ورځ کی درلودل اوس يا بېخي ورک دي او يا هم په نشت حساب دي، لکه د ښځينه وو تلل زيارتونو ته، د اتڼ کول او داسې نور...

(c) ketabton.com: The Digital Library

پخوا به په همدې ورځ ډوډۍ ګانې پخېدې د يو او بل کورونو ته به سره ورتلل، چې اوس دا دود يو څه کمزورى شوى دى.

اوس هم په ډېرو سيمو کې د نوروز په ورځ د سخي صيب په نوم فيلمرغان او پسونه حلالېږي او دغه ځانګړې ورځې ته لا رنګينى ښښى. دخوست خلک نوى کال نه يوازې په دې لمانځي چې د اورځ يو جشن دى، بلکې د نوي کال ورځ د سپرلي او شنه موسم پيل هم بولي، بزګران ډېر ورته ويال او خوشاله وى، بېوال د خپلو مېوه‌لرونکو ونو حاصل ته ور نږدې شوي وي، مينان يې د راز راز ګلونو ننداره کوى او ځانونه د سپرلي په وږمو مشغولوي او مينيز احساسات يې لا پياوړي کېږي.

په خوست کې د نوروز په ورځ کې د متون بابا په زيارت، د تڼيو د ادماما په زيارت چې د غرونو په يوه ډېره لوړه څوکه پروت دى، مېلې کېږي، نارينه او ښځينه د همدې ورځې په بهانې سره په جلا جلا ډول راټولېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۲)

اختر په لنډیو کې

لنډۍ یا ټپه د پښتو هغه ځانګړی دوه نیم‌بیتي یا یو بیتي شعر دی، چې د نړۍ په ژوندۍ اته زرو ژبو کې یې ساری نشته.

دغې شعر ته ځکه لنډۍ وایي چې د هرې لنډۍ منځپانګه د لنډي مار په څېر چیچل کوي، لنډی مار تر ټولو مارانو سخت زهر لري. ځینې ادبپوهان بیا وایي چې نوموړی شعر یو بیت لري، لنډ دی، نو ځکه ورته لنډۍ وایي.

د لنډۍ یوه ځانګړنه دا ده چې اکثرن د ښځینه‌وو لخوا ویل شوي دي چې شاعره یا شاعر یې نامعلوم دی. لومړۍ نیم‌بیتي یې نهه او دویمه یې دیارلس څپې کیږي.

ټپې که څه هم ډېری د معشوقې لخوا مین ته ویل شوې، اما د ژوند هره

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوا پکې په ډېره خوږه، پسته، روانه او ښکلې توګه انځور شوېده. د اختر لپاره هم لنډۍ په بې ساري توګه انځورونه پرې اېښي دي:

ته د اختر په سهار راشه
زه به دروځم تورې سترګې سره لاسونه

دلته نه یوازې معشوقه خپل معشوق ته د مینې پیغام ورکوي، بلکې د اختر دود هم پکې له ورایه ښکاري، ځکه په اختر کې جونې سترګې توروي، لاسونه سره کوي او سینګار کوي.

اختر د واړو مبارک شه
که مسافر وي که د یار له څنګه وینه

اختر خو لویه خوشالي وي
چې زړونه اخلي پرې د عمر پیوندونه

اختر له تا سره ښایږي
نور خلک خوشي د اختر هوس کوینه

اخیرینۍ ټپې د یار لپاره ډېر څه په ځان کې رانغښتي دي، یار ته د ده د ښکلا، ښه سړیتوب، نازولتوب او مینې حوصله ورکوي، نو ځکه یې اختر یوازې د یار بللی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اختر د واړو مبارک شه
زه به خپل سره لاسونه یار ته ورکومه

مسلمانان د اختر په ورځ یو او بل ته د اختر مبارکۍ سره ورکوي، د یو او بل کورونه ته ورځي. په ځانګړي ډول کشران د مشر انو حجرو ته ورځي تر څو د مشر قدر شوی وي، مشران هم اختري ورکوي.

اختر چې تېر شي بیا به راشي
دا د ځوانۍ عمر به بېرته نه راځینه

د انسان په ژوند کې په لسګونو اخترونه ځي او راځي او تر څو چې ژوند وي دا به په بیا بیا سلام را اچوي، مګر د ځوانۍ زر تېرېدونکی پېر بیا هیڅکله په انسان نه راځي، خوږې شېبې تل په زړونو کې خاطرې پاتې کېږي، تل انسان د ځوانۍ له ولولو سره ژوند کوي او د انسان په زړه کې تل پاتې کېږي.

د پښتو ادبیاتو په هر ډول شعر کې اختر له ورایه ځلېږي، شاعران تل اخترونو ته شعرونه لوستي دي او شاعرانه الهام یې پرې مړاوې کړی دی.

ټول خلک کالي کوي اختر راغی
ما افغان تل سره کالي اغوستي دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۳)

دا کاروان به کله ښار ته ورسي؟

چېرې چې جنت د خلکو په ربړولو وي، چېرې چې د حورو د پستو غېږو خيالي وصال د ماشوم څخه د پلار په اخيستلو وي او چېرې چې د غلمانو ګټل د وينو په خمونو وي او کله چې دودونه ځپل شوي وي، مينه رټل شوي وي، کرکه مروجه شوي وي، هيلې زندۍ شوي وي، مسکاوې مړاوې شوي وي، ژوند د تيارو په مانا وي، هلته به څوک د جانان دربار جارو کړي؟

هلته به څوک د ښکلي يار په چاودو شونډو خپلې شونډې ولګوي او هلته به څوک مينې ته مسکا وروبښي؟

څوک به رڼاوې راوړي، څوک به د قراني جنت اصلي خمار وروپېژني او

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځوک به د خدای د وصال حقیقي منزل ته لار هواره کړي؟

ایا هلته به کرکې ورټل شي؟

ایا هلته به د مستو پیغلو پلو مستور کړای شي؟

کومه مور به مسیحا راوزیږوي؟

او کوم پلار به د یوسف مینه هیواد ته وړاندې کړي؟

نو ته اوس راته ووایه

دلته به مجنون لیلا ته ورسي؟

دا منصور به کله دار ته ورسي؟

دا کاروان به کله ښار ته ورسي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۴)

خپسه

د مينې د ښاپيرۍ غونډې را نيږدې شوه، غلي يې راته په غوږ کې وويل:

غواړې د زړه پاچاهي د لولپه کړم؟

غواړې په ويښه در باندې د جنتي دنيا سيل وکړم؟

غواړې چې غمونه دې د مسکاوو دبڼ مريدان کړم؟

څنګه به وي چې رپاندې شونډې دې د ګرمۍ په ميو خولې کړم؟

لږ را نرم غونډې شوم، د فکر څپو د ځان سره لږ راکش کړم. ما وې دومره

(c) ketabton.com: The Digital Library

نیازبینه درته مسکی، مسکی، کیږي، پرېږده چې په للمه راووربېږي.

په نیمه او وارخطا ژبه مې کړه: اررررر ارشاد دی، شاد شاددد دی...

سمه راوغوړېده، لکه په وچه دښته، چې کوم ځای کیږدۍ وزرې وغوړوي.
زما شونډې لکه د کلونو وچې پرخې یې راکېکاږلې، دومره یې اوبلنې کړې چې نېږدې وه ساه مي ووځي.

چې غږ شو، څه بلا وهلی یې، چیغې وهې، دنیا د خبره کړه، دا څنګه خپسه وي، ویښ شه، هې تاته وایم ویښ شه...

چې راجیګ شوم ګورم په پرې کټ مې پښه لاندې وتلې ده، شکر مې ویوست چې بلا وه برکت یې نه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۵)

افغانه جلکۍ

زه به نه پوهېدم، چې ته به ولې يوازې، يوازې کېدې. د لېرې مې همدا تماشا کوله، خو پوهېدم چې پيغله يې، ځمکې ته دې پښې نه لګېږي. يوه ورځ چې ته د ويالې په لور راروانه وې، په بلې خوا يې ما مرغۍ ويشتې، پام د هډو نه و، چې ستا د ښايست ليدنه هم څوک کوي. رانيږدې وې، چې د مخ څخه دې پلو باد وواهه، دا وو چې پوی شوم، ولې يوازې يوازې کېږې. ستا هغه د مخ باغچه چې بايد ګلونه يې ورولی، پکې د وينو وچ شوي خوړونه ښکارېدل. ستا د مخ خوړونو سلګۍ غړولې، نارې يې وهلې او همدا ساندې يې ترنم کولې، چې ايا کومه للمه نه وه، چې پدې ښکلې شيراز او نرم مخ مو وکاږلو؟

ايا نه کېده چې د غمونو په کورونو مو باسلي وای؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

ايا نشواى كېداى چې موږ مو د اوبولو لپاره په شړو ايستلي واى؟

ستا ښايست، ستا دنګه سپيداريزه ونه، ستا نرمې ګلورينې شونډې او ستا جنګ‌ځپلى مخ، چې د ځانمرګي د وينو او وحشت دارې پكې ښاريدې، كله هم نه سره جوړېدل. هو همغه افغانه شپاړس كلنه نجلۍ ته وې چې، په ټانكر بم كې دې د مخ جلوه د چاودنې د ځاى په ځېر وحشي شوې وه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

(٦)

درد

جونګړې ته ورته کور مو په کرايه نيولی و. لسم کال مې راباندې و، چې ژوند مې د تل لپاره بدلون وکړ...

يو ګهيځ ويده وم، چې د يوې درنې چاودنې غبږ لکه لېونی له خوبه را کېنولم. ما وې زموږ د کور په انګړ کې وشوه. لېرې هم نه وه، چې چيغې شوې پلار د شهيد شو، پلار يې در وواژه...

د ځلوېښتو نورو افغانانو ترمنځ يو وژل شوی زما خدای بښلی پلار و. دا وخت د ډاکټر نجيب کلونه دي، چې ډېر کله مجاهدينو لوی، لوی بمونه په بسونو او ګڼه ګوڼه کې چاودول.

وخت نه درېږي، په خواريو او ستونزو تر يوې مرحلې راورسېدو. روسان ووتل او د ډاکټر نجيب حکومت يې ور ړنګ کړ. خلکو نارې کړې چې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسلام سپین پتنگان په ارگ ورننوتل. په لومړۍ ورځ د کابل په اسمان کې یو بې سابقه وحشت خور شو. د کابل اسمان مرمیو گرو کړی و. هغه مجاهد د نر زوی و چې ځوک دېرې ډزې وکړي.

پر سبا چې له شوگیره راجیگ شوو، خلک په کوڅه کې ډېر لږ ښکارېدل، داسې لکه کوم مړی چې شوی وي. آوازې خپرې شوې چې هغه کور یې چور کړ، فلانی یې وواژه، هغه یې بوته.

ورو، ورو خلکو د کډو په بارولو پیل وکړ، ځوک یو خوا او ځوک بلخوا تیت او پرک شول. هرې خوا زوروني، چور، چپاول او وژنو زور واخیست. کابل یې په مرمیو سوری، سوری کړ. د خلکو د هوسا ژوند هوساینه یې لیلام کړه، کابل ته یې اور ورته کړ.

دوی لا ښکرونه همداسې سره ورکړي وو، چې طالبان را وزېږېدل. د کابل قاتلین یې پسې وزغلول. ځوک ترکیې، ځوک، پاکستان، ځوک ایران او ځوک یې تر کولابه پرېښبودل. طالبانو امنیت راوست، ډېری ښوونځي یې رخصت کړل، د زور لمونځونه یې پیل کړل. په هر سړي گیره جبري شوه، د نړۍ یې افغانستان یو کونج ته کړ او اقتصاد د غروب په لورې کلک او چټک مزل پیل کړ.

ما هم لاسي گاډۍ ته زور ورکړ. کله به چې د شپې کور ته راتلم د وچې ډوډۍ پیسې به مې حلالې کړې وې.

ناڅاپه په اسمان کې د دېوانو په شان غتې، غتې الوتکې راپیدا شوې، چې طالبان یې د هېواده ورک کړل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس د کرزي پاچاهي ده. همغه درز او دروز دی، اوس هم د ښار په کوڅو کې هره شېبه خلک له دې وېرېږي چې اوس به کوم موټربم درز وهي او سا به راځخه اخلي. اوس هم همغه د روس‌پلوه او مجاهدينو په ډول کټه مټه جګړه روانه ده.

زما د لاس ګاډی په يوه وړه د سبزيو خرڅولو په غرفه بدله شوې، وچه ډوډۍ او الوګان رارسېږي، خو زړه مې په دې ويجاړ هېواد دردېږي، ژړاوې پرې کاندي، وير کوي او د تل لپاره ويرنې ليکي.

تر څو به د افغان په لاس افغان ټاټوبی پرهر پرهر کېږي، کله به د افغان په سر کې د هېواد مينه په ولولو کېږي، کله به موږ د خپل وطن غېږې ته د مور مينه ورکوو، او کله به (موږ غيرتيان يو) اصطلاح په عمل کې پلې کوو؟

(د يوه او د هر افغان کيسه)

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۷)

د بې شرمو کلی

له ډېر اوږده سفر وروسته په يوه خړه پړه سيمه ورپيښ شوم. سترګې مې د اوبو او سيورې په لټولو بوختې وې، چې تنکي ځوانکي راباندې غږ کړ، کاکا چيرې روان يې؟

څېرې ته يې ځير شوم...

ځوانکي وچې شونډې يېلې پښې، ببر سر او شليدلی ګرېوان درلود، له سترګو يې زر زر ګرد او خاورې په لستوڼي لېرې کولې يو ځل يې بيا غږ کړ، کاکا مسافر يې؟

- هو بچيه مسافر يم.

- چيرې ځې؟

- ګورم که کومه چينه يا وياله پيدا کړم، چې لږ دمه پرې جوړه کړم.

- راځه راځه د هغې پرخې لاندې چينه شته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا راته مخکې شو او زه ورپسې شوم، چې ګورم، له هغه لوري د کلي خلکو يو په ونه جيګ، تک تور، غټ شوندې سړی په ډولۍ کې کېنولی دی او دوی ورپسې، ژوندی دوي، دوست محمد خان سورې وهي. ښځې په ديوالونو ور ولاړې دي، ماشومان يې تر شا منډې وهي، ښکلي، ښکلي ځوانان، را منډه کړي يو د ډولۍ لرګی ونيسي او بل خپل مټ ورکړي، تر څو دوست محمد خان ته وښيي چې زه تا ته ډېر وفادار يم.

ځوانکي څخه مې وپوښتل دا څوک دی او دا خلک ولې ورته خوشاله دي؟

ژړنکي مخ راواړاوه، ويې وې:

- کاکا دغې سړي د همدې کلي له خلکو څخه تر پنځوسو ډېر ځوانان مړه کړي، کورونه يې ور چور کړي دي، د دوی څخه يې ښکلې پېغلې په زور واده کړي دي.

نو دوی بايد د داسې بدبخته انسانه کرکه وکړي.

هو په همداسې خلکو داسې فتنه‌ګر خدای مسلط کړی دی يو بل سره جوړ دي، ښه خوشاله دي او د اوږد ژوند لپاره ورته دعاوې کوي.

- ښه نو دا کوم ځای دی، دا کلی څه نوميږي؟

- دا کلی د بې شرمو کلي په نوم يادېږي.

- ښه زويه زه به له دې کلي وځم. داسې نه څوک کالي راڅخه وباسي، چې همدا يو شرم راپاتې دی، خدای په امان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۸)

د هندارو ښار

وايي په دې ښار کې هندارې خرڅيږي، راځه په هغه لار لاړ شو. ما وې نه په همدې ښار ور ننوځو.

عجيب سړی يې ټول په يو او بل لوري ترې تيريږي ته پرې ورځې؟

هغوی يې د بلاوو ډاريږي، پر ما او تا بلاوې اثر ځکه نه کړي چې رب[ج] مو تل حاضر او ناظر گرځولی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لنډ ژوندليک

جمال ناصر اصولي د نوروز خان اصولي زوی پر ۱۳۵۹ل کال د خوست ولایت تڼيو ولسوالۍ دره ګي کلي کې زېږېدلی دی.

ښوونځی يې د کابل په عبدالهادي داوي لېسه او فراغت يې د خوست غرغښت عالي ليسې څخه دی.

ليسانس يې د کابل پوهنتون د ژبو او ادبياتو پوهنځي پښتو څانګه کې کړی او له همدې ځايه يې د ماسترۍ سند هم تر لاسه کړی دی.

ښاغلي اصولي په خصوصي او دولتي ارګانونو کې په لوړو بستونو کار کړی دی، د نوې ځوانۍ پېر يې په روسيه او انګلستان کې تېر کړی او د نړۍ اته دېرش هېوادونو ته يې سفرونه کړي دي.

د شاعرۍ تر څنګ ليکوالي او سياسي شننې هم کاندي چې ډېر کله د هېواد په ټلويزيونونو کې د هېواد په سياسي حالاتو د شنونکي په توګه را څرګندېږي...

تر دې کتاب وړاندې د ښاغلي اصولي درې نور اثار هم د چاپ په پساله پسولل شوي چې يو يې (سياسي جګړې) د ښاغلي اصولي مرکې او شننې دي، بله يې لومړۍ شعري ټولګه ده چې (د پردېسۍ تروږمي) نومېږي، بل چاپ شوی اثر يې دويمه شعري ټولګه (درد) نومېږي او دا يې هم څلورم چاپي اثر (ادبي رنګينه) ده چې ستاسې درنو لوستونکيو په لاسونو کې ده.

سپين سهار

دانش خپرنځی

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library